

חלק א'1 - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

22.א. מבוא (10/02)

א. הוראה זו דנה בחשבונאות של מכשירים נגזרים, כולל מכשירים נגזרים מסוימים המשובצים (embedded) בחוזים אחרים, ובפעילויות גידור.

ב. ארבע החלטות היסוד הבאות הינן אבני הפינה המונחות בבסיס כללי הוראה זו:

1. מכשירים נגזרים מייצגים זכויות או חבויות המקיימות את ההגדרות של נכסים או התחייבויות וצריכים להיות מדווחים בדוחות הכספיים.
2. שווי הוגן הוא אמת המידה הרלוונטית ביותר למכשירים פיננסיים ואמת המידה הרלוונטית היחידה למכשירים נגזרים. מכשירים נגזרים צריכים להימדד לפי שווי הוגן, וההתאמות לערך המאזני של פריטים מגודרים אמורות לשקף שינויים בשווי ההוגן שלהם (קרי, רווחים או הפסדים) שניתן ליחס אותם (attributable) לסיכון המגודר והנוצרים כאשר הגידור תקף (in effect).

3. רק פריטים שהם נכסים או התחייבויות צריכים להיות מדווחים ככאלה בדוחות הכספיים.

4. חשבונאות מיוחדת לפריטים שיועדו (designated) כמגודרים תיושם רק לפריטים כשירים (qualifying). היבט אחד של הכשירות צריך להיות הערכה לגבי הצפי לקיזוז אפקטיבי של שינויים בשווי הוגן או בתזרימי מזומנים במהלך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

ג. הוראה זו קובעת כללים אחידים לחשבונאות מכשירים נגזרים, כולל מכשירים נגזרים מסוימים המשובצים (embedded) בחוזים אחרים, על ידי דרישה שתאגיד בנקאי יכיר (recognize) בפריטים אלה כנכסים או כהתחייבויות במאזן וימדוד (measure) אותם לפי שווי הוגן. בהתקיים תנאים מסוימים תאגיד בנקאי יכול לבחור ליעד מכשיר נגזר כדלקמן:

1. לגידור החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של נכס או התחייבות שהוכרו או של התקשרות איתנה¹ שלא הוכרה (unrecognized firm commitment), שניתן ליחס אותם לסיכון מסוים (להלן - גידור שווי הוגן).

¹ ניתן לראות התקשרות איתנה שלא הוכרה כחווה ביצוע המייצג גם זכות וגם חובה. כאשר התקשרות איתנה שבעבר לא הוכרה, מיועדת כפריט מגודר ומטופלת בהתאם להוראה זו, במאזן מוכרים ומדווחים נכס או התחייבות הקשורים להכרה ברווח או בהפסד בגין ההתקשרות האיתנה. לפיכך להלן בהוראה זו התייחסות לנכס או להתחייבות כוללת התקשרות איתנה.

△

2. לגידור החשיפה להשתנות תזרימי המזומנים של נכס או התחייבות שהוכרו או של עסקה חזויה (forecasted transaction), שניתן ליחס אותה לסיכון מסוים (להלן - גידור תזרים מזומנים).

3. לגידור החשיפה למטבע חוץ של* :

(א) התקשרות איתנה שלא הוכרה (גידור שווי הוגן** במטבע חוץ),

(ב) מניה (equity security) זמינה למכירה (גידור שווי הוגן במטבע חוץ),

(ג) עסקה חזויה (גידור תזרים מזומנים במטבע חוץ).

הוראה זו יוצרת, בדרך כלל, הקבלה בין עיתוי ההכרה ברווח או בהפסד בגין המכשיר המגדר לבין ההכרה :

(א) בשינויים בשווי ההוגן של הנכס המגודר או ההתחייבות המגודרת שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר או

(ב) בהשפעה על דוח רווח והפסד של העסקה החזויה המגודרת.

המדריך ליישום כולל הנחיות לזיהוי מכשירים נגזרים הכפופים לכללים של הוראה זו וכן להערכת אפקטיביות הגידור, והוא מהווה חלק בלתי נפרד מהכללים שנקבעו בהוראה זו.

* לרבות גידור החשיפה למטבע חוץ של נכס או התחייבות שהוכרו (גידור שווי הוגן או גידור תזרים מזומנים).
** או גידור תזרים מזומנים במטבע חוץ.

222. מכשירים נגזרים (10/02) (2/06)

א. מכשיר נגזר הוא מכשיר פיננסי או חוזה אחר אשר יש לו את כל שלושת המאפיינים הבאים:

(1) יש לו (1) בסיסים (underlyings) אחד או יותר ו- (2) סכומים נקובים (notional amounts)¹ אחד או יותר או הוראות בגין תשלום (payment provisions), או שניהם גם יחד. תנאים אלה קובעים את סכום הסילוק (amount of the settlement) או סכומי הסילוקים, ובמקרים מסוימים הם קובעים האם נדרש סילוק².

(2) אינו דורש השקעה ראשונית נטו (initial net investment), או דורש השקעה ראשונית נטו קטנה מזו שהייתה נדרשת בסוגי חוזים אחרים שהיו צפויים להגיב בצורה דומה על שינויים בגורמי שוק.

(3) תנאיו דורשים או מתירים סילוק נטו, ניתן לבצע בנקל (readily) סילוק נטו באמצעים שמחוץ לחוזה, או שיש בו הוראה בדבר מסירה של נכס המעמידה את המקבל במצב שאינו שונה מהותית מסילוק נטו.

למרות האמור לעיל, התקשרויות ליצירת הלוואות (loan commitments) המתייחסות ליצירת הלוואות משכנתא אשר יוחזקו למכירה (held for sale) יטופלו כמכשיר נגזר על ידי מנפיק ההתקשרות (כלומר, המלווה הפוטנציאלי). סעיף 222.ב.ה (7) קובע חריג לתחולת הוראה זו בהתייחס לטיפול החשבונאי בהתקשרויות ליצירת הלוואות, על ידי מנפיקים של התקשרויות מסוימות ליצירת הלוואות וכל המחזיקים של התקשרויות ליצירת הלוואות (כלומר, הלווים הפוטנציאליים).

ב. בסיס, סכום נקוב והוראות בגין תשלום. בסיס הנו שיעור ריבית, מחיר נייר ערך, מחיר סחורה, שער חליפין של מטבע חוץ, מדדי מחירים או שערי חליפין או שיעורי ריבית, או משתנה אחר (לרבות עצם ההתרחשות או אי ההתרחשות של ארוע מסוים כגון תשלום בהתאם ללוח זמנים שנקבע על ידי חוזה) אשר צוינו. בסיס יכול להיות מחיר או שער של נכס או התחייבות, אך אינו הנכס או ההתחייבות עצמם. סכום נקוב הנו מספר של יחידות מטבע, מניות, יחידות מידה לסחורות (bushels, pounds) או יחידות אחרות המצוינות בחוזה. הסילוק של מכשיר נגזר בעל סכום נקוב נקבע באמצעות אינטראקציה של סכום נקוב זה עם הבסיס. האינטראקציה יכולה להיות מכפלה פשוטה, או להיות כרוכה בנוסחה הכוללת גורמים ממנפים (leverage) או גורמים קבועים אחרים. הוראה בגין

¹ לעתים נעשה שימוש בשמות אחרים. לדוגמא, בחוזים מסוימים הסכום הנקוב נקרא הסכום שעל פני החוזה (face amount).

² להלן בהוראה זו המונחים בסיס, סכום נקוב, הוראה בגין תשלום וסילוק כוללים גם את צורת הרבים שלהם. ההכללה של צורת היחיד וצורת הרבים גם יחד שננקטה בסעיף זה מדויקת יותר אך מסרבלת בהרבה ופוגמת בשטף הקריאה.

תשלום מגדירה סילוק קבוע או סילוק הניתן לקביעה, אשר יתבצע אם הבסיס מתנהג באופן מסוים.

ג. *השקעה ראשונית נטו*. מכשירים נגזרים רבים אינם דורשים השקעה ראשונית נטו כלשהי. חלקם דורשים השקעה ראשונית נטו כפיצוי על ערך הזמן (לדוגמא פרמיה על אופציה) או בגין תנאים עדיפים על תנאי השוק או נחותים מהם (לדוגמא פרמיה בגין חוזה אקדמה לרכישה במחיר נמוך ממחיר הפורוורד הנוכחי). אחרים דורשים בתחילת העסקה החלפה הדדית של מטבעות או נכסים אחרים, כאשר במקרה זה ההשקעה נטו הנה ההפרש בין סכומי השווי ההוגן של הנכסים המוחלפים. מכשיר נגזר אינו דורש השקעה ראשונית נטו בחוזה, השווה לסכום הנקוב (או הסכום הנקוב בתוספת פרמיה או בניכוי ניכיון) או אשר נקבע על ידי הפעלת (applying) הסכום הנקוב על הבסיס. אם ההשקעה הראשונית נטו בחוזה (לאחר התאמה לערך הזמן של הכסף) קטנה, ביותר מסכום זניח (nominal), מהסכום שהיה משולם בכדי לרכוש את הנכס הקשור לבסיס או מתקבל בכדי ליטול את המחויבות הקשורה לבסיס, המאפיין בסעיף קטן א. (2) מתקיים. הסכום של הנכס שנרכש או של ההתחייבות שניטלה אמור להיות בר השוואה לסכום הנקוב האפקטיבי של החוזה¹.

ד. *סילוק נטו*. חוזה מתאים לאמור בסעיף קטן א. (3), אם תנאי סילוקו מקיימים את אחד המבחנים (criteria) הבאים:

(1) אף צד אינו נדרש להעביר נכס הקשור לבסיס, ואשר יש לו סכום קרן, סכום מוצהר (stated amount), סכום שצוין על פני החוזה (face value), מספר של מניות, או ערך (denomination) אחר השווה לסכום הנקוב (או לסכום הנקוב בתוספת פרמיה או בניכוי ניכיון). לדוגמא, רוב החוזים להחלפת ריבית (interest rate swaps) אינם דורשים מאחד הצדדים להעביר נכסים נושאי ריבית שסכום הקרן שלהם שווה לסכום הנקוב בחוזה.

(2) אחד הצדדים נדרש להעביר נכס מהסוג הנזכר בסעיף קטן ד. (1), אך קיים מנגנון שוק המאפשר (facilitate) סילוק נטו, לדוגמא, בורסה המציעה הזדמנות למכירה בנקל של החוזה או להתקשרות בחוזה מקוז.

(3) אחד הצדדים נדרש להעביר נכס מהסוג הנזכר בסעיף קטן ד. (1), אך הנכס ניתן בנקל להמרה (readily convertible) למזומן² או שהוא בעצמו מכשיר נגזר. דוגמא לחוזה מסוג זה הנו חוזה אקדמה הדורש העברה של מניה (equity security) הנסחרת בבורסה. למרות שמספר המניות שיועברו זהה לסכום הנקוב של החוזה ומחיר המניות הוא הבסיס, נייר ערך הנסחר בבורסה ניתן בנקל להמרה למזומן.

¹ הסכום הנקוב האפקטיבי הינו הסכום הנקוב המוצהר, כאשר הוא מותאם לכל גורם מינוף.

² לנכסים שניתנים בנקל להמרה למזומן יש (1) יחידות שניתן להחליף ביניהן (interchangeable (fungible)) ו (2) מחירים מצוטטים (quoted prices) זמינים בשוק פעיל היכול לספוג במהירות את הכמות המוחזקת ע"י התאגיד ללא השפעה משמעותית על המחיר. לגבי חוזים הכוללים מספר העברות של הנכס, המושג "ישוק פעיל היכול לספוג במהירות את הכמות המוחזקת ע"י התאגיד" צריך להיות מיושם בנפרד לכמות הצפויה בכל העברה.

דוגמא נוספת היא swaption - אופציה לדרוש העברה של חוזה החלפה, שהוא מכשיר נגזר.

מכשירים נגזרים המשובצים בחוזים אחרים מטופלים בסעיף 22ג.

ה. למרות התנאים בסעיפים קטנים א.-ד., החוזים הבאים אינם כפופים לדרישות של הוראה זו:

(1) עסקאות בניירות ערך "בדרך מקובלת" (*Regular-way security trades*). עסקאות

בניירות ערך "בדרך מקובלת" הם חוזים המחייבים מסירה של נייר ערך, בתוך פרק זמן, שנקבע בדרך כלל לפי תקינה או מוסכמות בשוק או בבורסה בה העסקה מתבצעת. יחד עם זאת, חוזה על נייר ערך קיים לא כשיר כחריג של עסקאות בניירות ערך בדרך מקובלת אם הוא דורש או מתיר סילוק נטו (בהתאם לסעיף קטן ד. (1) וסעיף 22יא. א. (3)א) או אם קיים מנגנון שוק המאפשר סילוק נטו (בהתאם לסעיף קטן ד. (2) וסעיף 22יא. א. (3)ב), למעט האמור במשפט הבא. אם תאגיד בנקאי מטפל חשבונאית בחוזה לרכישה או למכירה של נייר ערך קיים על בסיס מועד העסקה, ולא על בסיס מועד הסילוק, ולפיכך מכיר ברכישה (או במכירה *(disposition)*) של נייר הערך במועד יצירת החוזה, על התאגיד הבנקאי ליישם את החריג של עסקאות בניירות ערך בדרך מקובלת על חוזה זה. חוזה לרכישה או למכירה של ניירות ערך כאשר יונפקו (*when-issued securities*) או של ניירות ערך אחרים שעדיין לא קיימים מטופל בסעיף 22יא.ג.

(2) רכישות רגילות ומכירות רגילות. רכישות רגילות ומכירות רגילות הם חוזים המסדירים רכישה או מכירה של פריט, שאינו מכשיר פיננסי או מכשיר נגזר, אשר יימסר בכמויות שצפוי כי התאגיד הבנקאי המדווח יצרוך בפרק זמן סביר במהלך

העסקים הרגיל. יש לשקול את ההנחיות הבאות כדי לקבוע האם סוג ספציפי של חוזה כשיר לחריג של רכישות ומכירות רגילות:

(א) חוזי Forward (חוזים שאינם אופציונליים) *(non-option-based)*. חוזי Forward מתאימים להיות כשירים כחריג של רכישות ומכירות רגילות. יחד עם זאת, חוזי Forward אשר כוללים תנאי סילוק נטו כמתואר בסעיף קטן ד. (1) או בסעיף קטן ד. (2), אינם כשירים כחריג של רכישות רגילות ומכירות רגילות, אלא אם קרוב לוודאי (probable) בתחילת התקופה של החוזה היחיד ובמהלכה, שהחוזה לא יסולק נטו אלא יוסדר בדרך של מסירה בפועל. סילוק נטו (כפי שמתואר בסעיפים קטנים ד. (1) ו- ד. (2)) של חוזים שיועדו כרכישות רגילות או כמכירות רגילות יעלה ספק לגבי נאותות הסיווג של כל קבוצת החוזים שיועדו באופן דומה כרכישות או כמכירות רגילות. חוזים המחייבים סילוק במזומן של רווחים או הפסדים, או המסולקים נטו באופן אחר על בסיס תקופתי, אינם כשירים כחריג זה.

(ב) חוזי אופציה העומדים בפני עצמם. חוזי אופציה אשר דורשים מסירה של הנכס הקשור במחיר שנקבע בחוזה רק במקרה של מימוש האופציה אינם כשירים כחריג של רכישות ומכירות רגילות.

(ג) חוזי Forward המכילים רכיבים אופציונליים. חוזי Forward, המכילים רכיבים אופציונליים אשר לא משנים את הכמות של הנכס שימסר בהתאם לחוזה, מתאימים להיות כשירים כחריג של רכישות ומכירות רגילות. אם הרכיב האופציונלי מתיר לשנות את כמות הנכסים שימסרו, החוזה אינו כשיר כחריג של רכישות ומכירות רגילות, אלא אם הרכיב רק מתיר למחזיק לרכוש או למכור כמויות נוספות במחיר השוק במועד המסירה. התנאים המפורטים בסעיף קטן ה. (2) (א) חייבים להתקיים בכדי שחוזי Forward המכילים רכיבים אופציונליים יהיו כשירים כחריג של רכישות ומכירות רגילות.

יחד עם זאת, חוזים לא יחשבו רכישות רגילות ומכירות רגילות, אם המחיר שלהם מבוסס על בסיס שאינו קשור באופן ברור והדוק לנכס שנמכר או נרכש (כגון מחיר בחוזה למכירת תבואה המבוסס בחלקו על שינויים במדד S&P) או אם הם נקובים במטבע חוץ שלא עונה על תנאי כלשהו מהתנאים המפורטים בסעיפים 22ג. ד. (1)-(4). לגבי חוזים אשר כשירים כחריג של רכישות רגילות ומכירות רגילות, על התאגיד הבנקאי לתעד את הייעוד של החוזה כרכישה או מכירה רגילה. לגבי חוזים שכשירים כחריג של רכישות ומכירות רגילות בהתאם לסעיפים קטנים (2) (א) ו- (2) (ג) יש לתעד את הבסיס למסקנה שקרוב לוודאי כי החוזה יוסדר בדרך של מסירה בפועל, ולא יסולק נטו. ניתן ליישם את דרישות התיעוד הן לגבי קבוצות חוזים אשר יועדו באופן דומה והן לגבי כל חוזה יחיד. תאגיד בנקאי שאינו עומד בדרישות התיעוד אינו רשאי ליישם את החריג של רכישות ומכירות רגילות לגבי חוזים שהיו עשויים להיות כשירים כחריג זה.

(3) **חוזי ביטוח מסוימים**. חוזה אינו כפוף לדרישות הוראה זו, אם הוא מקנה למחזיק זכות להיות מפוצה רק אם, כתוצאה מהתרחשות אירוע מזוהה בר ביטוח (למעט שינוי במחיר), נוצרת למחזיק התחייבות או ישנו שינוי לרעה בשווי של נכס או התחייבות מסוימים, אשר בגינם מצוי המחזיק בסיכון. סוגי החוזים הבאים הנכתבים על ידי חברות ביטוח והמוחזקים על ידי תאגיד בנקאי מבוטח אינם כפופים לדרישות הוראה זו מהסיבות המפורטות להלן:

(א) **חוזי ביטוח חיים מסורתיים**. תשלום ההטבות בגין מוות הנו תוצאה של אירוע מזוהה בר ביטוח (מות המבוטח) ולא שינויים במשתנה.

(ב) **חוזי רכוש ונזק מסורתיים**. תשלום ההטבות הנו תוצאה של אירוע מזוהה בר ביטוח (לדוגמא, גניבה או שריפה) ולא שינויים במשתנה.

אולם, חברות ביטוח מתקשרות בסוגי חוזים אחרים היכולים להיות כפופים לכללי הוראה זו. בנוסף, חוזים מסוימים עם חברות ביטוח או חברות אחרות עשויים לשלב מכשירים נגזרים, כמוגדר בהוראה זו, יחד עם מוצרי ביטוח אחרים או חוזים שאינם נגזרים. לדוגמא, חוזי אנונה צמודים, חוזי ביטוח חיים משתנים וחוזי רכוש ונזק המשלבים כיסויים מקובלים עם אופציות מטבע חוץ. חוזים המורכבים מחלק שהוא נגזר ומחלק שאינו נגזר מטופלים בסעיף 22ג. א..

(4) **חוזי ערבות פיננסית**. חוזי ערבות פיננסית אינם כפופים לכללי הוראה זו, רק אם:

(א) הם מחייבים ביצוע תשלומים רק כדי לפצות את הצד הנערב בגין כשל של החייב לעמוד במחויבותו לשלם, בהתאם לחוזה שאינו מכשיר נגזר, בתאריכי תשלום שפורטו מראש או בתאריכי תשלום שהוקדמו כתוצאה מהתרחשות ארוע של כשל אשראי (default) (כפי שמוגדר בהתחייבות הפיננסית המכוסה על ידי חוזה הערבות) או הודעה על הקדמת תשלומים הנשלחת מהמלווה ללווה.

(ב) תשלום בהתאם לחוזה הערבות הפיננסית נעשה רק במקרה שבו, כתוצאה מהנסיבות המתוארות בסעיף קטן (4)(א) לעיל, מועד הפרעון של מחויבותו של הלווה לשלם עבר.

(ג) הצד הנערב, כתנאי מוקדם לקבלת תשלום עבור תביעה כלשהי בהתאם לחוזה הערבות (או בהסכם back-to-back, אם רלבנטי), חשוף לסיכון שהלווה לא ישלם, גם במועד העמדת הערבות הפיננסית וגם במהלך תקופת החיים שלה, באמצעות בעלות חוקית ישירה על המחויבות המבוטחת או באמצעות הסכם back-to-back עם צד אחר הנדרש על פי ההסכם לשמר בעלות ישירה על המחויבות המבוטחת.

לעומת זאת, חוזי ערבות פיננסית כפופים לכללי הוראה זו, אם הם לא מקיימים את כל שלושת התנאים המפורטים לעיל, לדוגמא, אם הם מחייבים ביצוע תשלומים בתגובה לשינויים בבסיס אחר, כגון ירידה באיכות האשראי של חייב מסוים.

(5) חוזים מסוימים שאינם נסחרים בבורסה. חוזים שאינם נסחרים בבורסה אינם כפופים לכללי הוראה זו, אם הבסיס עליו מבוסס הסילוק הוא אחד מאלה:

(א) משתנה אקלימי או גיאולוגי או משתנה פיזיקלי אחר;

(ב) מחיר או שווי של

(1) נכס לא פיננסי של אחד הצדדים לחוזה, ובלבד שהנכס אינו ניתן בנקל להמרה למזומן או

(2) התחייבות לא פיננסית של אחד הצדדים לחוזה, ובלבד שההתחייבות אינה דורשת העברה של נכס הניתן בנקל להמרה למזומן.

(ג) כמויות מסוימות של מכירות או הכנסות משירותים של אחד הצדדים לחוזה.

אם לחוזה יש יותר מבסיס אחד ואחדים מבסיסיו, אך לא כולם, נכללים במסגרת אחד מהיוצאים מן הכלל המנויים בסעיפים קטנים ה.5(א), ה.5(ב) ו ה.5(ג), יישומה של הוראה זו לאותו חוזה תלוי במאפיינים העיקריים של החוזה. כלומר, החוזה כפוף לדרישות הוראה זו, אם כל הבסיסים שלו במשולב, מתנהגים כך שמתקיים מתאם גבוה (highly correlated) בינם ובין מרכיב משתנה כלשהו מבין מרכיביו שלא הוגדר כיוצא מתחולת ההוראה.

(6) נגזרים המונעים יישום חשבונאות של מכירה. מכשיר נגזר (בין אם הוא עומד בפני עצמו ובין אם הוא משובץ בחוזה אחר), שקיומו מונע הכרה בחוזה קשור כמכירה על ידי צד אחד או כרכישה על ידי הצד הנגדי, אינו כפוף להוראה זו. לדוגמא, קיום ערבות לערך שייר של נכס מוחכר על ידי המחכיר עשוי למנוע טיפול בחוזה כמכירה מסוג מכירה. במקרה זה החוזה יטופל על ידי המחכיר כמכירה תפעולית.

(7) התקשרויות ליצירת הלוואות (loan commitments). המחזיק של התקשרות כלשהי ליצירת (originate) הלוואה (כלומר, הלווה הפוטנציאלי) אינו כפוף לדרישות הוראה זו. מנפיקים של התקשרויות ליצירת הלוואות משכנתא אינם כפופים לדרישות הוראה זו, אם ההלוואות יוחזקו למטרות השקעה (held for investment purposes). מנפיקים של התקשרויות ליצירת סוגים אחרים של הלוואות (כלומר, הלוואות שאינן הלוואות משכנתא) אינם כפופים לדרישות הוראה זו.

ו. למרות התנאים בסעיפים קטנים א. - ה., התאגיד הבנקאי המדווח לא יתייחס אל החוזים הבאים כמכשירים נגזרים לצורך הוראה זו:

(1) חוזים שהונפקו או המוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי המדווח, המקיימים את שני התנאים הבאים:

(א) צמודים למניות התאגיד הבנקאי המדווח, ו-

(ב) מסווגים כהון עצמי במאזן של התאגיד הבנקאי המדווח.

(2) חוזים בקשר לעסקאות תשלום מבוסס מניות, עליהן חלות הוראות הדיווח לציבור – סעיף 41א.

(3) חוזים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי המדווח כתמורה מותנית מצירוף עסקים. בעת יישום סעיף קטן זה, המנפיק נחשב לתאגיד הבנקאי המטפל בצירוף לפי שיטת הרכישה.

△

לעומת זאת, היוצאים מן הכלל שהוזכרו לעיל אינם חלים על הצד הנגדי לחוזים אלה, למעט חוזים המהווים השקעות בחברות מוחזקות כאמור בסעיף 32 להוראות הדיווח לציבור. בנוסף, חוזה שתאגיד בנקאי יכול או חייב לסלק על ידי הנפקת מכשירי הון עצמי שלו, אך הצמוד במלואו או בחלקו לבסיס אחר, שאינו מניותיו, עשוי להיות מכשיר נגזר אצל המנפיק על פי סעיפים קטנים א.- ה.. במקרה זה הוא יטופל כהתחייבות או כנכס לפי דרישות הוראה זו.

22ג. מכשירים נגזרים משובצים (Embedded) (10/02) (2/06)

א. חוזים אשר אינם עומדים בשלמותם (entirety) בהגדרת מכשיר נגזר (על פי סעיף 22ב. א.-ד.), כמו אגרות חוב, פוליסות ביטוח וחכירות, עשויים להכיל מכשירים נגזרים "משובצים" (embedded), היינו תנאים מפורשים או משתמעים המשפיעים על תזרימי המזומנים, בחלקם או במלואם, או על השווי של החלפות אחרות הנדרשים על פי החוזה, באופן דומה למכשיר נגזר. ההשפעה של שיבוץ (embedding) מכשיר נגזר בחוזה מסוג אחר ("החוזה המארח" the host contract) היא שתזרימי המזומנים, בחלקם או במלואם, או החלפות אחרות, אשר אחרת היו נדרשים על פי החוזה המארח, בין אם הם בלתי מותנים ובין אם הם מותנים בקרות אירוע שצוין, ישתנו בהתבסס על בסיס אחד או מספר בסיסים. מכשיר נגזר משובץ יופרד מהחוזה המארח ויטופל כמכשיר נגזר בהתאם לכללים בהוראה זו, אם ורק אם הוא מקיים את כל המבחנים הבאים:

1. המאפיינים הכלכליים והסיכונים של המכשיר הנגזר המשובץ אינם קשורים באופן ברור והדוק (clearly and closely related) למאפיינים הכלכליים ולסיכונים של החוזה המארח. הנחיות נוספות ליישום מבחן זה בחוזים שונים המכילים מכשירים נגזרים משובצים נכללות במדריך ליישום.
2. החוזה ("המכשיר המעורב" "the hybrid instrument") הכולל הן את המכשיר הנגזר המשובץ והן את החוזה המארח, אינו נמדד מחדש על פי שווי ההוגן בהתאם לכללים חשבונאיים מקובלים מתאימים (applicable) אחרים, תוך דיווח על שינויים בשווי ההוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם.
3. מכשיר נפרד עם אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה מהווה, לפי סעיף 22ב., מכשיר נגזר הכפוף לדרישות הוראה זו. (ההשקעה הראשונית נטו במכשיר המעורב לא תחשב כהשקעה הראשונית נטו בנגזר המשובץ).

- ב. כדי ליישם את הכללים שבסעיף קטן א., מכשיר נגזר משובץ שבסיסו שעור ריבית או מדד שעורי ריבית,¹ המשנה את תשלומי הריבית נטו, אשר אחרת היו משולמים או מתקבלים בגין חוזה מארח נושא ריבית, נחשב כקשור באופן ברור והדוק לחוזה המארח, אלא אם כן מתקיים אחד מהתנאים הבאים:
1. על פי החוזה המכשיר המעורב יכול להיפרע, כך שהמשקיע (המחזיק) לא יכסה באופן משמעותי את כל (substantially all) השקעתו הראשונית הרשומה.²
 2. הנגזר המשובץ מקיים את שני התנאים הבאים:

¹ דוגמאות הן תקרת שעור ריבית (interest rate cap) או רצועת שעורי ריבית (interest rate collar). מכשיר נגזר משובץ המשנה תשלומי ריבית נטו בהתבסס על שינויים במדד מחירי מניה (או מדד אחר שאינו שעורי ריבית) אינו מטופל בסעיף קטן זה.

² התנאי המפורט בסעיף זה לא חל על מצב שבו תנאי החוזה המעורב מאפשרים למשקיע, אך לא דורשים ממנו, לפרוע את החוזה המעורב כך שהוא לא יכסה באופן משמעותי את כל השקעתו הראשונית הרשומה, בתנאי שלמנפיק אין זכות חוזית לדרוש פרעון שיגרום למשקיע שלא לכסות באופן משמעותי את כל השקעתו הראשונית נטו.

(א) קיים תרחיש עתידי אפשרי (possible) של שיעורי ריבית (גם אם הסבירות להתרחשותו קלושה (remote)) שבו הנגזר המשובץ לפחות מכפיל את שיעור התשואה ההתחלתי של המשקיע על החוזה המארח.

(ב) עבור כל אחד מתרחישי שיעורי הריבית האפשריים שבהם שיעור התשואה ההתחלתי של המשקיע על החוזה המארח מוכפל (ראה סעיף קטן ב.2.א), הנגזר המשובץ יוצר בו זמנית שיעור תשואה שהוא לפחות כפול משיעור התשואה השוטף אשר אחרת היה מתקבל בשוק במועד התרחיש העתידי (then-current) (בכל אחד מתרחישי שיעורי הריבית הללו) על חוזה עם תנאים זהים לחוזה המארח אשר מעורב בו חייב בעל איכות אשראי הדומה לאיכות האשראי של המנפיק במועד ההנפקה.

למרות שהתנאים האמורים לעיל מתמקדים בשיעור התשואה של המשקיע ובכיסוי השקעתו, קיום של תנאי אחד מתנאים אלו יגרום לכך שהמכשיר הנגזר המשובץ לא יחשב כקשור באופן ברור והדוק לחוזה המארח על ידי שני הצדדים למכשיר המעורב. כיוון שקיומם של תנאים אלה מוערך בתאריך שבו החוזה המעורב נרכש (או נכרת) על ידי התאגיד הבנקאי המדווח, רוכש המכשיר המעורב בשוק המשני עשוי להגיע למסקנה שונה מזו של מנפיק המכשיר המעורב כתוצאה מיישום התנאים שבסעיף זה בנקודות זמן שונות.

ג. יחד עם זאת, "רצועות תזרים ריבית - בלבד" (interest-only strips) ו"רצועות תזרים קרן - בלבד" (principal-only strips) אינם כפופים לדרישות הוראה זו אם הם:

- (1) נוצרו מלכתחילה מהפרדה של הזכויות לקבל תזרימי מזומנים חוזיים של מכשיר פיננסי, אשר כשלעצמו אינו נגזר משובץ ואינו כולל בתוכו נגזר משובץ, אשר אחרת היה מטופל באופן נפרד כנגזר לפי התנאים בסעיפים קטנים א. ו- ב. וגם
- (2) לא כוללים תנאים כלשהם שאינם מצויים במכשיר הפיננסי המקורי המתואר לעיל.

ד. מכשיר נגזר משובץ של מטבע חוץ לא יופרד מהחוזה המארח ולא יחשב כמכשיר נגזר לפי סעיף קטן א., אם החוזה המארח אינו מכשיר פיננסי והוא דורש תשלום (ים) הנקוב(ים):

- (1) במטבע הפעילות של צד משמעותי כלשהו לחוזה,
- (2) במטבע בו נקוב באופן שגרתי במסחר הבינלאומי מחיר הסחורה או השרות המתייחסים שנרכשים או נמסרים¹,
- (3) במטבע המקומי של צד משמעותי כלשהו לחוזה, או
- (4) במטבע המשמש צד משמעותי כלשהו לחוזה כאילו הוא היה מטבע הפעילות שלו, בשל העובדה שהאינפלציה בסביבה הכלכלית העיקרית שבה הוא פועל הינה גבוהה במיוחד (highly inflationary).

¹ אם עסקאות דומות במוצר או שרות מסוים נקובות באופן שגרתי במסחר הבינלאומי במגוון מטבעות שונים, העסקה אינה כשירה כחריג זה.

הבדיקה האם חוזה כשיר כחריג בסעיף קטן זה תבוצע רק במועד היצירה של החוזה. עסקאות מטבע חוץ בלתי מסולקות, לרבות מכשירים פיננסיים, שהן פריטים כספיים ולהם תשלומי הקרן ו/או הריבית נקובים במטבע חוץ, כפופות להוראות הדיווח לציבור - סעיפים 11 ו- 12 להכיר ברווח או בהפסד בדוח רווח והפסד בגין עסקת מטבע חוץ ולא תחשבנה בהתאם להוראה זו כעסקאות הכוללות מכשירים נגזרים משובצים של מטבע חוץ. אותו סייג חל גם לגבי ניירות ערך זמינים למכירה או למסחר שבהם יש תזרימי מזומנים הנקובים במטבע חוץ.

ה. המונח מכשירים נגזרים בהוראות אלו, יתייחס ל- (1) מכשיר נגזר שהוראה זו חלה עליו בהתאם להוראות סעיף 22ב. ול- (2) מכשיר נגזר משובץ שהופרד מחוזה מארח כנדרש בסעיף קטן א., גם יחד. אם מכשיר נגזר משובץ מופרד מחוזה מארח, החוזה המארח יטופל על בסיס כללי חשבונאות מקובלים המתייחסים למכשירים מסוג זה שאינם מכילים מכשירים נגזרים משובצים. אם תאגיד בנקאי אינו יכול לזהות ולמדוד באופן מהימן את המכשיר הנגזר המשובץ, שלפי סעיף קטן א. נדרש להפרידו מהחוזה המארח, החוזה כולו יימדד על פי שווי הוגן כשרווח או הפסד יוכרו בדוח רווח והפסד, אך לא ניתן יהיה ליעדו כמכשיר מגדר לפי הוראה זו.

422. הכרה (Recognition) בנגזרים ומדידת נגזרים ופריטים מגודרים (10/02)

א. תאגיד בנקאי יכיר בכל המכשירים הנגזרים שלו כנכסים או כהתחייבויות במאזן, בהתאם לזכויות או לחבויות שנקבעו בחוזים. כל המכשירים הנגזרים יימדדו לפי שווי הוגן.

ב. הטיפול החשבונאי בשינויים בשווי ההוגן (דהיינו רווחים או הפסדים) של נגזר, תלוי באם הוא יועד וכשיר (qualifies) להיות חלק מיחס (relationship) גידור, ואם כן, בסיבת החזקתו. ניתן ליעד את הנגזר כולו או חלק יחסי ממנו כמכשיר המגדר. החלק היחסי חייב להיות אחוז מסוים מהנגזר כולו, כך שאופי החשיפה לסיכונים בחלק של הנגזר שמיועד לגידור יהיה זהה לזה של הנגזר כולו. (כלומר, אין להפריד נגזר מורכב לרכיבים המייצגים סיכונים שונים וליעד רכיב כלשהו כזה כמכשיר המגדר, למעט כפי שהותר במועד היישום לראשונה של הוראה זו לפי הוראות המעבר לשנת 2003 בסעיף 1). להלן בהוראות אלו ההתייחסות לנגזר כמכשיר מגדר כוללת גם את השימוש רק בחלק של הנגזר כמכשיר מגדר. ניתן להתייחס לשני נגזרים או יותר או לחלקים יחסיים מתוכם במשולב, וליעד אותם ביחד כמכשיר המגדר. הטיפול החשבונאי ברווחים ובהפסדים בגין מכשירים נגזרים יהיה כדלקמן:

(1) אין ייעוד לגידור. הרווח או ההפסד בגין מכשיר נגזר שאינו מיועד כמכשיר מגדר יוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד.

(2) גידור שווי הוגן. הרווח או ההפסד בגין מכשיר נגזר המיועד וכשיר להיות מכשיר מגדר לגידור שווי הוגן, כמו גם ההפסד או הרווח המקוזז בגין הפריט המגודר שניתן ליחס אותו לסיכון המגודר, יוכרו באופן שוטף בדוח רווח והפסד באותה תקופת דיווח, כאמור בסעיף 22.ה.ג.ד..

(3) גידור תזרימי מזומנים. החלק האפקטיבי של הרווח או ההפסד בגין מכשיר נגזר המיועד וכשיר להיות מכשיר מגדר לגידור תזרים מזומנים, ידווח כמרכיב של רווח כולל אחר (other comprehensive income) (מחוץ לדוח רווח והפסד) בסעיף רווחים (הפסדים) נטו בגין

- גידורי תזרים מזומנים ויסווג מחדש (reclassified) לדוחות רווח והפסד באותה תקופה או באותן תקופות, שבהן העסקה החזויה המגודרת משפיעה על דוח רווח והפסד, בהתאם לאמור בסעיפים 22. ג. ו ד-.. יתרת הרווח או ההפסד בגין המכשיר הנגזר, אם קיימת, תוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד, כאמור בסעיף 22. ג..
- (4) *גידור מטבע חוץ*. הטיפול החשבונאי ברווח או בהפסד בגין מכשיר נגזר או מכשיר פיננסי שאינו נגזר, המיועדים וכשירים להיות מכשיר מגדר לגידור מטבע חוץ, יהיה כדלקמן:
- (א) הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר, נגזר או שאינו נגזר, בגידור של התקשרות איתנה הנקובה במטבע חוץ, וכן ההפסד או הרווח המקוזז בגין ההתקשרות האיתנה המגודרת, יוכרו באופן שוטף בדוח רווח והפסד באותה תקופה חשבונאית, כאמור בסעיף 22. ג..
- (ב) הרווח או ההפסד בגין המכשיר הנגזר המגדר בגידור של מניה זמינה למכירה (Available-for-Sale) וכן ההפסד או הרווח המקוזז בגין המניה הזמינה למכירה המגודרת יוכרו באופן שוטף בדוח רווח והפסד באותה תקופה חשבונאית, כאמור בסעיף 22. ה..
- (ג) החלק האפקטיבי של הרווח או ההפסד בגין המכשיר הנגזר המגדר בגידור של עסקה חזויה הנקובה במטבע חוץ, ידווח כמרכיב ברווח כולל אחר (מחוץ לדוח רווח והפסד) בסעיף רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים ויסווג מחדש לדוחות רווח והפסד באותה תקופה או באותן תקופות, שבהן העסקה החזויה המגודרת משפיעה על דוח רווח והפסד, כאמור בסעיף 22. יא.. יתרת הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר תוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד.

22ה. גידורי שווי הוגן (10/02) (2/06)

כללי

א. תאגיד בנקאי יכול ליעד מכשיר נגזר כמגדר את החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של נכס או התחייבות, או חלק מזוהה שלהם (להלן - הפריט המגודר), שניתן ליחס אותה לסיכון מסוים. מכשירים מיועדים לגידור ופריטים מגודרים כשירים לחשבונאות גידור שווי הוגן, אם מתקיימים כל המבחנים בסעיף זה ובסעיף קטן ב.:

(1) בתחילת הגידור קיים תיעוד פורמלי של יחס הגידור ושל המטרה והאסטרטגיה של ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ביצירת הגידור, לרבות זיהוי המכשיר המגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודר, ואופן הערכת האפקטיביות של המכשיר המגדר בקיזוז החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן ליחס אותה לסיכון המגודר. נדרש בסיס סביר לאופן בו התאגיד הבנקאי מתכנן להעריך את אפקטיביות המכשיר המגדר.

(א) בגידור שווי הוגן של התקשרות איתנה, התיעוד הפורמלי בתחילת הגידור חייב לכלול שיטה סבירה להכרה בדוח רווח והפסד של הנכס או ההתחייבות המייצגים את הרווח או ההפסד בגין ההתקשרות האיתנה המגודרת.

(ב) אסטרטגיית ניהול סיכונים, שהגדיר תאגיד בנקאי בקשר ליחס גידור מסוים, יכולה להוציא רכיבים מסוימים מתוך השינויים בשווי ההוגן של נגזר מגדר מסוים, כגון ערך זמן, מהערכת אפקטיביות הגידור כאמור בסעיף ב. בפרק 2 של מדריך היישום.

(2) בתחילת (inception) הגידור וגם על בסיס מתמשך (on an ongoing basis), יחס הגידור צפוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה (highly effective) בהשגת שינויים מקזזים בשווי הוגן, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר במהלך התקופה שבה הגידור מיועד. הערכת אפקטיביות נדרשת בכל מועד דיווח של דוחות כספיים ולפחות אחת לשלושה חודשים. אם המכשיר המגדר (כגון חוזה אופציה בכסף (at the money)) יוצר קיזוז חד צדדי בלבד של הסיכון המגודר, נדרש כי העלייה (או הירידה) בשווי ההוגן של המכשיר המגדר צפויה להיות בעלת אפקטיביות גבוהה בקיזוז הירידה (או העלייה) בשווי ההוגן של הפריט המגודר. הערכות האפקטיביות כולן צריכות להיות עקביות עם אסטרטגיית ניהול הסיכונים, אשר תועדה לגבי יחס גידור מסוים זה (בהתאם לסעיף קטן א. (1) לעיל).

(3) אם אופציה שנכתבה מיועדת כמגדרת נכס או התחייבות שהוכרו, או התקשרות איתנה שלא הוכרה, השילוב של הפריט המגודר והאופציה שנכתבה יוצר פוטנציאל לרווחים, כתוצאה

משינוי לטובה (favorable) בשווי ההוגן של המכשירים המשולבים¹ (combined instruments), שאינו נמוך מהחשיפה להפסדים כתוצאה משינוי לרעה (unfavorable) בשווי ההוגן של המכשירים המשולבים. מבחן זה מתקיים, אם שינוי אפשרי לטובה בבסיס בשיעור כלשהו (מאפס עד מאה אחוז) יצור רווח, שאינו נמוך מההפסד שייגרם כתוצאה משינוי לרעה בבסיס באותו שיעור. שילוב של אופציות (כמו רצועה (collar) של שיעור ריבית) שנוצרו בו זמנית יחשב כאופציה שנכתבה, אם בתחילה או במהלך חיי החוזים מתקבלת פרמיה נטו במזומן או כשיעור ריבית מועדף או בדרך אחרת. (לכן ניתן ליעד רצועה כמכשיר מגדר בגידור שווי הוגן מבלי להתייחס למבחן שנקבע בסעיף קטן א.3), אלא אם כן מתקבלת פרמיה נטו בגינה). יתר על כן, מכשיר נגזר, הנוצר כתוצאה משילוב של אופציה שנכתבה וכל נגזר אחר שאינו אופציה, יחשב כאופציה שנכתבה. מכשיר שאינו נגזר, כגון אגרת חוב ממשלתית, לא ייועד כמכשיר מגדר, למעט לפי האמור בסעיף 22. ג. להוראה זו.

הפריט המגודר

ב. נכס או התחייבות כשירים ליעוד כפריט מגודר בגידור שווי הוגן, אם כל המבחנים הבאים מתקיימים:

(1) הפריט המגודר מזוהה ספציפית כנכס או כהתחייבות שהוכרו או כהתקשרות איתנה שלא הוכרה² או כחלק מסוים מהם. הפריט המגודר הוא נכס בודד או התחייבות בודדת (או חלק מסוים מהם) או תיק נכסים דומים או תיק התחייבויות דומות (או חלק מסוים מהם).

(א) אם מצרפים נכסים דומים או התחייבויות דומות ומגדרים אותם כתיק, הנכסים הבודדים או ההתחייבויות הבודדות חייבים להיות חשופים לאותו סיכון שבגינה הם יועדו להיות מגודרים. השינוי בשווי ההוגן בגין כל פריט בודד בתיק המגודר, שניתן ליחס אותו לסיכון המגודר, חייב בדרך כלל להיות צפוי להגיב באופן יחסי לשינוי הכולל בשווי ההוגן של התיק המצורף, שניתן ליחס אותו לסיכון המגודר. כלומר, אם השינוי בשווי ההוגן של התיק המגודר, שניתן ליחס אותו לסיכון המגודר, היה 10 אחוזים במהלך תקופת הדיווח, השינוי בשווי ההוגן של כל פריט המרכיב את התיק, שניתן ליחס אותו לסיכון המגודר צריך שיהיה צפוי לנוע בטווח צר למדי, כגון הטווח שבין 9 ל- 11 אחוזים. לעומת זאת, תחזית לפיה

¹ המונח *מכשירים משולבים* מתייחס לאופציה שנכתבה ולפריט המגודר, כגון אופציה משובצת שנרכשה.

² התקשרות איתנה המייצגת נכס או התחייבות אשר תקן מסוים בחשבונאות אוסר להכיר בהם (כגון חכירה תפעולית בלתי ניתנת לביטול), יכולה למרות זאת להיות מיועדת כפריט מגודר בגידור שווי הוגן. חוזה אספקה, בו מחיר החוזה קבוע רק במקרים מסוימים (למשל כאשר מחיר המכירה גבוה מתקרת מחיר משובצת או נמוך מרצפת מחיר משובצת), עונה להגדרה של התקשרות איתנה לצורך יעוד כפריט מגודר בגידור שווי הוגן. בתנאי שתקרת או רצפת המחיר המשובצת נחשבת כקשורה באופן ברור והדוק לחוזה המארת, ולפיכך אינה מטופלת חשבונאית בנפרד בהתאם לסעיף 22.ג.א., כל אחד מהצדדים לחוזה האספקה יכול לגדר את חשיפת השווי ההוגן הנובעת מהתקרה או הרצפה.

שינויים בשווי ההוגן של פריטים בודדים בתיק, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, ינועו בטווח שבין 7 ל-13 אחוזים, אינה עקבית עם הוראות סעיף זה. בצירוף הלוואות בתיק שיגודר, תאגיד בנקאי יכול לבחור להתחשב בחלק מהמאפיינים הבאים, כפי שמתאים: סוג הלוואה, גודל הלוואה, אופיו ומיקומו של הביטחון, סוג שיעור הריבית (קבוע או משתנה) ושיעור תלוש הריבית (אם קבוע), מועדי פירעון חוזיים, היסטורית פירעונות מוקדמים של ההלוואות (אם קיים ניסיון כזה) וציפיות לביצוע פירעונות מוקדמים בתרחישים שונים של שינויים בשיעורי ריבית.

(ב) אם הפריט המגודר הנו חלק מסוים של נכס או התחייבות (או של תיק של נכסים דומים או של תיק של התחייבויות דומות), הפריט המגודר הוא אחד מאלה:

- (1) אחוז מתוך הנכס כולו או ההתחייבות כולה (או מהתיק כולו);
- (2) אחד או יותר מתזרימי המזומנים החוזיים שנבחרו (כגון החלק של הנכס או ההתחייבות המשקף את הערך הנוכחי של תשלומי הריבית בשנתיים הראשונות בגין מכשיר חוב לארבע שנים);
- (3) אופציית מכר או אופציית רכש (לרבות תקרת שיעור ריבית או מחיר (interest rate or price cap) או ריצפת שיעור ריבית או מחיר (interest rate or price floor)) המשובצות בנכס קיים או בהתחייבות קיימת, שאינה נגזר משובץ שיש לטפל בו בנפרד לפי סעיף 22ג. א. להוראה זו;
- (4) ערך השייר בהשקעה נטו של מחכיר בחכירה פיננסית ישירה או בחכירה מסוג מכירה.

אם הנכס או ההתחייבות בשלמותם הנם מכשיר עם תזרימי מזומנים משתנים, לא ניתן לראות את הפריט המגודר כאילו זו עסקה של החלפת ריבית קבועה לריבית משתנה (או מכשיר דומה), שנתפשת כמשובצת בחוזה מארח בעל תזרימי מזומנים קבועים.

(2) הפריט המגודר חושף את התאגיד הבנקאי לשינויים בשווי הוגן, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, אשר עשויים להשפיע על הרווח המדווח.

(3) הפריט המגודר אינו:

- (א) נכס או התחייבות הנמדדים מחדש והשינויים בשווי ההוגן, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, מדווחים באופן שוטף בדוח רווח והפסד,
- (ב) השקעה המטופלת בשיטת השווי המאזני,
- (ג) זכויות המיעוט בחברה בת מאוחדת אחת או יותר,
- (ד) השקעה הונית בחברה בת מאוחדת,
- (ה) התקשרות איתנה להיכנס לצירוף עסקים או לרכוש או למכור: חברה בת, זכויות המיעוט, השקעה המטופלת בשיטת השווי המאזני, או
- (ו) מכשיר הון שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי והמסווג כהון עצמי במאזן שלו.

- (4) אם הפריט המגודר כולו או חלקו הוא אגרת חוב (debt security) (או תיק של אגרות חוב דומות), המסווגת כמוחזקת לפדיון בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הסיכון המיועד לגידור הנו הסיכון של שינויים בשווי ההוגן שלה, שניתן לייחס אותם לסיכון אשראי, סיכון שער חליפין של מטבע חוץ, או שניהם. אם הפריט המגודר הוא מרכיב אופציה באגרת חוב מוחזקת לפדיון המתיר את פירעונה המוקדם, הסיכון המיועד לגידור הינו הסיכון של שינויים במלוא השווי ההוגן של מרכיב אופציה זה. (הסיכון המיועד לגידור של אגרת חוב מוחזקת לפדיון, אינו יכול להיות הסיכון של שינויים בשווי ההוגן שניתן לייחס אותם לסיכון שיעור ריבית. אם הפריט המגודר אינו מרכיב אופציה המתירה את פירעונו המוקדם, הסיכון המיועד לגידור גם אינו יכול להיות הסיכון של שינויים בשווי ההוגן הכולל של הפריט המגודר).
- (5) אם הפריט המגודר הוא נכס או התחייבות לא פיננסיים (שאינם התקשרות איתנה לא פיננסית עם מרכיבים פיננסיים), הסיכון המיועד לגידור הוא הסיכון של שינויים בשווי ההוגן של הנכס המגודר כולו או ההתחייבות המגודרת כולה (המשקף את מיקומו בפועל אם מדובר בנכס פיסית). כלומר, סיכון המחיר של נכס דומה במיקום אחר או של מרכיב עיקרי שלו אינו יכול להיות הסיכון המגודר.
- (6) אם הפריט המגודר הוא נכס או התחייבות פיננסיים, או התקשרות איתנה שאינה פיננסית עם מרכיבים פיננסיים, הסיכון המיועד לגידור הוא:
- (א) הסיכון של שינויים בשווי ההוגן הכולל של הפריט המגודר בשלמותו,
 (ב) הסיכון של שינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לשינויים בשיעור ריבית העוגן (benchmark interest rate) המיועד (להלן סיכון שיעור ריבית),
 (ג) הסיכון של שינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לשינויים בשערי החליפין של מטבע חוץ הקשור (להלן סיכון שער חליפין של מטבע חוץ) (ראה סעיף 22. ג.ה.), או
 (ד) הסיכון של שינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לשינויים באיכות האשראי של החייב ולשינויים במרווח שמעבר לשיעור ריבית העוגן אשר משקף את מגזר האשראי אליו משתייך הפריט המגודר בתחילת הגידור גם יחד (להלן סיכון אשראי).
- אם הסיכון המיועד לגידור אינו הסיכון האמור בסעיף קטן ב. (6) (א) לעיל, שניים או יותר מהסיכונים האחרים (סיכון שיעור ריבית, סיכון שער חליפין של מטבע חוץ וסיכון אשראי) יכולים בו זמנית להיות מיועדים לגידור. שיעור ריבית העוגן המגודר בגידור של סיכון שיעור ריבית חייב להיות מזוהה באופן ספציפי כחלק מהיעוד והתיעוד בתחילת יחס הגידור. באופן רגיל, תאגיד בנקאי צריך ליעד את אותו שיעור ריבית עוגן כסיכון המגודר עבור גידורים דומים, באופן עקבי לאמור בסעיף א. בפרק

2 של מדריך היישום; השימוש בשיעורי ריבית עוגן שונים עבור גידורים דומים צריך להיות נדיר וחייב להיות מוצדק. בחישוב השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר אשר ניתן ליחס אותו לשינויים בשיעור ריבית העוגן, אומדני תזרימי המזומנים ששימשו בחישוב השווי ההוגן חייבים להתבסס על כל תזרימי המזומנים החוזיים של הפריט המגודר בשלמותו. הוצאת חלק מתזרימי המזומנים החוזיים של הפריט המגודר מהחישוב (לדוגמא, החלק של תלוש הריבית אשר עולה על שיעור ריבית העוגן) אינה מותרת.¹ תאגיד בנקאי אינו יכול ליעד באופן פשוט סיכון פירעון מוקדם כסיכון המגודר בגין נכס פיננסי. אולם, ניתן ליעד את מרכיב האופציה של מכשיר הניתן לפירעון מוקדם כפריט המגודר בגידור שווי הוגן של חשיפת התאגיד הבנקאי לשינויים בשווי ההוגן הכולל של אופציית "פירעון מוקדם" זו, ואולי בדרך זו להשיג את מטרת התאגיד הבנקאי שהיא רצונו לגדר את סיכון הפירעון המוקדם. ההשפעה של נגזר משובץ מאותה קבוצת סיכון חייבת להישקל בעת יעוד הגידור של סיכון בודד. לדוגמא, ההשפעה של אופציית פירעון מוקדם משובצת חייבת להישקל בעת יעוד גידור של סיכון שיעור ריבית.

ג. הטיפול החשבונאי ברווחים ובהפסדים בגין גידור שווי הוגן כשיר יהיה כדלקמן:

(1) הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגודר יוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד.

(2) הרווח או ההפסד (דהיינו, השינוי בשווי ההוגן) בגין הפריט המגודר, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, יתאים את הערך המאזני של הפריט המגודר ויוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד.

אם גידור השווי ההוגן אפקטיבי במלואו, הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגודר, לאחר התאמתו בגין המרכיב, אם קיים, של הרווח או ההפסד, שהוצא מהערכת אפקטיביות הגידור על פי אסטרטגיית ניהול הסיכונים שהגדיר התאגיד הבנקאי עבור אותו יחס גידור מסוים (כאמור בסעיף ב. בפרק 2 של מדריך היישום), יקוז בדיוק את סכום ההפסד או הרווח בגין הפריט המגודר, שניתן ליחס אותו לסיכון המגודר. כל הפרש שנוצר הנו ההשפעה של חוסר אפקטיביות הגידור, וכתוצאה מכך יוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד. מדידת חוסר אפקטיביות הגידור של יחס גידור מסוים תהיה עקבית עם אסטרטגיית ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ועם השיטה להערכת אפקטיביות הגידור, כפי שתועדו בתחילת יחס הגידור כאמור בסעיף קטן א. (1) יחד עם זאת, הסכום שמשקף את חוסר אפקטיביות הגידור המוכר בדוח רווח והפסד מבוסס על המידה בה לא מושג קיזוז מלא. למרות שיחס הגידור חייב להיות בהתאם למדיניות התאגיד הבנקאי שנקבעה בדבר הטווח שבו הגידור נחשב כ"בעל אפקטיביות גבוהה" בהתאם לסעיף קטן א. (2), כדי שיהיה כשיר לחשבונאות

¹ המשפט הראשון בסעיף קטן ב. (1) אשר מתיר במפורש שהפריט המגודר יהיה מזוהה כנכס או כהתחייבות שהוכרו או כהתקשרות איתנה שלא הוכרה או כחלק מסוים שלהם איננו מושפע מההוראות בתת-סעיף זה.

גידור, אין התאמה זו מבטיחה שלא יהיה חוסר אפקטיביות כלשהו (zero ineffectiveness). פרק 2 של המדריך ליישום מדגים הערכה של אפקטיביות גידור ומדידת חוסר אפקטיביות גידור. כל חוסר אפקטיביות גידור משפיע באופן ישיר על דוח רווח והפסד, משום שלא תהא התאמה של הערך המאזני של פריט מגודר שתקזז את הרווח או ההפסד הנובעים ממרכיב חוסר האפקטיביות של המכשיר המגדר המתאיח.

ד. אם פריט מגודר נמדד על פי שווי הוגן, כאשר השינויים בשווי ההוגן מדווחים, על פי כללים קיימים אחרים, ברווח כולל אחר (כגון נייר ערך זמין למכירה), התאמת הערך המאזני של הפריט המגודר כאמור בסעיף קטן ג. תוכר בדוח רווח והפסד ולא ברווח כולל אחר על מנת לקזז את הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר.

ה. הטיפול בהתאמת הערך המאזני של נכס או התחייבות מגודרים, הנדרשת בהתאם לאמור בסעיף קטן ג., יהיה כמו הטיפול במרכיבים אחרים של הערך המאזני של הנכס או ההתחייבות האלה. לדוגמא, התאמת הערך המאזני של נכס מגודר, שטרם הופחתה, המוחזק למכירה תישאר כחלק מהערך המאזני של נכס זה עד למועד מכירתו, כאשר במועד זה הערך המאזני הכולל של הנכס המגודר יוכר כעלות של הפריט הנמכר לצורך קביעת רווחים. התאמת הערך המאזני של מכשיר פיננסי נושא ריבית מגודר, תופחת (shall be amortized to) לדוח רווח והפסד; ההפחתה תחל ממועד תחילת הגידור בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

ו. תאגיד בנקאי יפסיק מכאן ולהבא ליישם את כללי החשבונאות האמורים בסעיפים קטנים ג. ו-ד. לגבי גידור קיים בקרות אחד האירועים הבאים:

(1) מבחן כלשהו מבין המבחנים המפורטים בסעיפים קטנים א. ו-ב. אינו מתקיים עוד.

(2) הנגזר פוקע או נמכר, מבוטל או ממומש.

(3) התאגיד הבנקאי מבטל את הייעוד של גידור השווי הוגן.

בנסיבות אלו, התאגיד הבנקאי יכול לבחור ליעד מכאן ולהבא יחס גידור חדש עם מכשיר מגדר אחר או, בנסיבות המתוארות בסעיפים קטנים ו. (1) ו-ו. (3) לעיל, עם פריט מגודר אחר או עסקה מגודרת אחרת, אם יחס הגידור מקיים את המבחנים המפורטים בסעיפים קטנים א. ו-ב. לגבי גידור שווי הוגן או בסעיף 22. א. ו-ב. לגבי גידור תזרים מזומנים.

ז. ככלל, אם הערכה תקופתית מצביעה על אי קיום מבחן האפקטיביות כאמור בסעיף קטן א. (2), תאגיד בנקאי לא יכיר בהתאמה לערך המאזני של הפריט המגודר המתוארת כאמור בסעיפים קטנים ג. ו-ד. לאחר המועד האחרון בו נקבע (established) קיום מבחן האפקטיביות. אולם, אם ניתן לזהות את האירוע

או השינוי בנסיבות, שגרמו לכך שיחס הגידור לא יקיים את מבחן האפקטיביות, התאגיד הבנקאי יכיר בדוח רווח והפסד בשינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, שהתרחשו קודם לאירוע זה או לשינוי הנסיבות. אם גידור שווי הוגן של התקשרות איתנה הופסק, כיון שהפריט המגודר אינו מקיים עוד את ההגדרה של התקשרות איתנה, התאגיד הבנקאי יבטל כל נכס או התחייבות שהוכרו קודם לכן על פי סעיף קטן ג. (כתוצאה מהתאמה לערך המאזני של ההתקשרות האיתנה) ויכיר במקביל בדוח רווח והפסד באופן שוטף בהפסד או ברווח.

ירידת ערך (Impairment)

ח. נכס או התחייבות, שיועדו כמגודרים וטופלו בהתאם לכללים בסעיפים קטנים ג-ה, יישארו כפופים לדרישות המתייחסות של כללי חשבונאות מקובלים לגבי הערכה של ירידת ערך לנכס מסוג זה או לגבי הכרה במחויבות מוגדלת לסוג זה של התחייבות. דרישות אלו לגבי ירידת ערך ייושמו לאחר יישום כללי חשבונאות הגידור לתקופה ולאחר התאמת הערך המאזני של הנכס או ההתחייבות המגודרים על פי סעיף קטן ג. כיוון שהמכשיר המגדר מוכר בנפרד כנכס או כהתחייבות, שוויו ההוגן או תזרימי המזומנים הצפויים ממנו לא יובאו בחשבון לצורך יישומן של דרישות ירידת ערך אלו לגבי הנכס או ההתחייבות המגודרים.

122. גידורי תזרים מזומנים (10/02)

כללי

א. תאגיד בנקאי יכול ליעד מכשיר נגזר כמגדר את החשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים, שניתן ליחס אותה לסיכון מסוים. חשיפה זו יכולה להיות קשורה לנכס או להתחייבות קיימים שהוכרו (כגון כל תשלומי הריבית העתידיים בגין חוב נושא ריבית משתנה או חלק מסוים מתוכם) או לעסקה חזויה (כגון רכישה או מכירה חזויות)¹. מכשירים המיועדים לגידור ופריטים או עסקאות מגודרים כשירים לחשבונאות גידור תזרים מזומנים, אם מתקיימים כל המבחנים הבאים ואלה שבסעיף קטן ב.:

(1) בתחילת הגידור קיים תיעוד פורמלי של יחס הגידור ושל המטרה והאסטרטגיה של ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ביצירת הגידור, לרבות זיהוי המכשיר המגדר, העסקה המגודרת, מהות הסיכון המגודר, ואופן הערכת האפקטיביות של המכשיר המגדר בגידור החשיפה להשתנות של תזרימי המזומנים בגין העסקה המגודרת, שניתן ליחס אותה לסיכון המגודר. נדרש בסיס סביר לאופן בו התאגיד הבנקאי מתכוון להעריך את אפקטיביות המכשיר המגדר.

(א) אסטרטגית ניהול סיכונים, שהגדיר תאגיד בנקאי בקשר ליחס גידור מסוים, יכולה להוציא מרכיבים מסוימים מתוך השינויים בשווי ההוגן של נגזר מגדר מסוים מהערכת אפקטיביות הגידור, כאמור בסעיף ב. פרק 2 של המדריך ליישום.

(ב) התיעוד יכלול את כל הפרטים הרלוונטיים, לרבות המועד או התקופה בהם צפויה העסקה החזויה להתבצע, האופי המסוים של הנכס או ההתחייבות המעורבים (אם בכלל) והסכום הכספי הצפוי או הכמויות הצפויות של העסקה החזויה.

(1) המונח סכום כספי צפוי מתייחס לגידורים של סיכון מטבע חוץ ומחייב ציון הסכום המדויק של מטבע החוץ המגודר.

(2) המונח כמויות צפויות מתייחס לגידורים של סיכונים אחרים ומחייב ציון של הכמות הפיסית (קרי, מספר הפריטים או יחידות המדידה) הכלולה בעסקה החזויה המגודרת. אם מכירה או רכישה חזויות מגודרות בגין סיכון מחיר, העסקה המגודרת אינה יכולה להיות מאופיינת במונחים של סכומים כספיים צפויים בלבד, וכן אין היא יכולה להיות מוגדרת כאחוז ממכירות או מרכישות במשך תקופה. המחיר השוטף של עסקה חזויה צריך גם הוא להיות מזוהה כדי לקיים את המבחן שבסעיף קטן א. (2) לגבי תזרימי מזומנים מקזזים.

¹ לצורך סעיף 122, תזרימי המזומנים הבודדים המתייחסים לנכס או התחייבות שהוכרו וגם תזרימי המזומנים המתייחסים לעסקה חזויה, נקראים ביחד עסקה חזויה או עסקה מגודרת.

העסקה החזויה המגודרת תתואר באופן מפורט דיו, כדי שיהיה ברור, כאשר מתבצעת עסקה, אם עסקה זו היא העסקה המגודרת, או לא. לפיכך, העסקה החזויה יכולה להיות מזוהה כמכירה של 15,000 היחידות הראשונות של מכשיר פיננסי מסוים שנמכרו בתקופה מסוימת של שלושה חודשים או 5,000 היחידות הראשונות של מכשיר פיננסי מסוים שנמכרו בכל אחד מהחודשים בתקופה מסוימת של שלושה חודשים, אך אינה יכולה להיות מזוהה כמכירה של 15,000 היחידות האחרונות של מכשיר פיננסי זה שנמכרו בתקופה של שלושה חודשים (כיון ש- 15,000 היחידות האחרונות אינן יכולות להיות מזוהות כאשר מתבצעת המכירה, אלא רק לאחר תום התקופה).

(2) בתחילת הגידור וגם על בסיס מתמשך, יחס הגידור צפוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת תזרימי מזומנים מקוזים שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר במהלך תקופת הגידור, למעט האמור בסעיף קטן א.4). להלן. הערכת אפקטיביות נדרשת בכל מועד דיווח של דוחות כספיים ולפחות אחת לשלושה חודשים. אם המכשיר המגדור, כגון חוזה אופציה בכסף, יוצר קיזוז חד צדדי בלבד כנגד הסיכון המגודר, נדרש כי זרמי התקבולים (התשלומים) בגין המכשיר המגדור צפויים להיות בעלי אפקטיביות גבוהה בקיזוז השינוי המתייחס בזרמי התשלומים או התקבולים בגין העסקה המגודרת. הערכות האפקטיביות כולן צריכות להיות עקביות עם אסטרטגיית ניהול הסיכונים המקורית, שתועדה לגבי יחס גידור מסוים זה.

(3) אם אופציה שנכתבה מיועדת לגדר את השתנות תזרימי המזומנים בגין נכס או התחייבות שהוכרו, או התקשרות איתנה שלא הוכרה, השילוב של הפריט המגודר והאופציה שנכתבה יוצר פוטנציאל לתזרימי מזומנים לטובה שאינו נמוך מהחשיפה לתזרימי מזומנים לרעה. מבחן זה מתקיים אם כל שעור שינוי אפשרי לטובה של הבסיס (מאפס עד מאה אחוז) יצור תזרימי מזומנים לטובה שאינם נמוכים מתזרימי המזומנים לרעה שיווצרו כתוצאה משינוי לרעה בבסיס באותו שעור (ראה סעיף 22ה. א.3)).

(4) אם מכשיר מגדור משמש כדי לשנות תקבולי או תשלומי ריבית בגין נכס פיננסי או התחייבות פיננסית שהוכרו, משעור ריבית משתנה אחד לשעור ריבית משתנה אחר, על המכשיר המגדור ליצור קשר בין נכס קיים המיועד לגידור (או קבוצת נכסים דומים) עם תזרימי מזומנים משתנים לבין התחייבות קיימת המיועדת לגידור (או קבוצת התחייבויות דומות) עם תזרימי מזומנים משתנים, ולהיות בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת תזרימי מזומנים מקוזים. קשר כאמור קיים אם הבסיס (כלומר, מדד הריבית שעליו מתבסס שעור הריבית) של רגל אחת של חוזה החלפת ריבית זהה לבסיס של תקבולי הריבית בגין הנכס המיועד לגידור, והבסיס של הרגל האחרת של חוזה החלפת הריבית זהה לבסיס של תשלומי הריבית בגין ההתחייבות המיועדת לגידור. במקרה זה, המבחן במשפט הראשון בסעיף קטן ב.1) מיושם בנפרד לנכס המיועד לגידור ולהתחייבות המיועדת לגידור.

מכשיר שאינו נגזר, כגון אג"ח ממשלתי, לא ניתן ליעוד כמכשיר מגדור בגידור של תזרים מזומנים.

העסקה החזויה המגודרת

ב. עסקה חזויה כשירה ליעוד כעסקה מגודרת בגידור תזרים מזומנים, אם כל המבחנים הנוספים הבאים מתקיימים:

- (1) העסקה החזויה מזוהה ספציפית כעסקה בודדת או קבוצה של עסקאות בודדות. אם העסקה המגודרת היא קבוצה של עסקאות בודדות, לעסקאות בודדות אלו חייבת להיות אותה חשיפה לסיכון שבגינו הן מיועדות להיות מגודרות. כך, רכישה חזויה ומכירה חזויה אינן יכולות שתיהן להיות כלולות באותה קבוצה של עסקאות בודדות המרכיבות את העסקה המגודרת.
- (2) קרוב לוודאי (probable) שהעסקה החזויה תתבצע.
- (3) העסקה החזויה היא עסקה עם צד חיצוני לתאגיד הבנקאי המדווח ומציגה חשיפה להשתנות בתזרימי מזומנים בגין הסיכון המגודר, העלולה להשפיע על דוח רווח והפסד.
- (4) העסקה החזויה אינה רכישת נכס או נטילת התחייבות, שלאחר מכן יימדדו מחדש והשינויים בשווי ההוגן, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, ידווחו באופן שוטף בדוח רווח והפסד. אם העסקה החזויה מתייחסת לנכס או להתחייבות שהוכרו, הנכס או ההתחייבות אינם נמדדים מחדש כך שהשינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר מדווחים באופן שוטף בדוח רווח והפסד.
- (5) אם תזרימי המזומנים המשתנים בגין העסקה החזויה קשורים לאגרת חוב המסווגת כמוחזקת לפדיון, הסיכון המגודר הוא הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים בגינה שניתן ליחס אותם לסיכון אשראי, לסיכון שער חליפין של מטבע חוץ או לשניהם גם יחד. עבור תזרימי מזומנים משתנים אלה, הסיכון המגודר אינו יכול להיות הסיכון של שינויים בתזרימי מזומנים שניתן ליחס אותם לסיכון שיעור ריבית.
- (6) העסקה החזויה אינה קשורה לצירוף עסקים ואינה עסקה (כגון רכישה חזויה, מכירה חזויה או דיבידנד חזול) הקשורה:
 - (א) לזכויות חברה אם בחברות בנות מאוחדות,
 - (ב) לזכויות המיעוט בחברה בת מאוחדת,
 - (ג) להשקעה לפי שיטת השווי המאזני, או
 - (ד) למכשירים הוניים של התאגיד הבנקאי עצמו.
- (7) אם העסקה המגודרת היא רכישה או מכירה חזויות של נכס לא פיננסי, הסיכון המיועד לגידור הוא:
 - (א) הסיכון של שינויים בתזרימי מזומנים במונחי מטבע הפעילות שניתן ליחס אותם לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ הקשורים, או
 - (ב) הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים הקשורים לכל השינויים במחיר הרכישה או במחיר המכירה של הנכס המשקף את מיקומו

בפועל אם המדובר בנכס פיזי (בין אם מחיר זה ותזרימי המזומנים הקשורים נקובים במטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי ובין אם הם נקובים במטבע חוץ), ולא הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים הקשורים לרכישה או למכירה של נכס דומה במקום אחר או של מרכיב עיקרי שלו.

(8) אם העסקה המגודרת היא הרכישה או המכירה החוזיות של נכס או התחייבות פיננסיים (או תשלומי הריבית בגין נכס או התחייבות פיננסיים אלה), או תקבולי או תשלומי המזומנים המשתנים בגין נכס או התחייבות פיננסיים קיימים, הסיכון המיועד לגידור הנו :

(א) הסיכון של כלל השינויים בתזרימי המזומנים המגודרים הקשורים לנכס או להתחייבות, כגון אלו הקשורים לכל השינויים במחיר הרכישה או במחיר המכירה (בין אם מחיר זה ותזרימי המזומנים הקשורים נקובים במטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי ובין אם הם נקובים במטבע חוץ),

(ב) הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים שלה, שניתן ליחס אותם לשינויים בשעור ריבית העוגן המיועד (להלן סיכון שיעור ריבית),

(ג) הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים במונחי מטבע הפעילות שניתן ליחס אותם לשינויים בשערי החליפין של מטבע החוץ הקשור (להלן סיכון שער חליפין של מטבע חוץ)(ראה גם סעיפים 22.ז.י-י.ז.), או

(ד) הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים שלה, שניתן ליחס אותם לאי קיום תנאי עיקרי בהסכם האשראי (default), לשינויים באיכות האשראי של החייב ולשינויים במרווח שמעבר לשיעור ריבית העוגן אשר משקף את מגזר האשראי אליו משתייך הפריט המגודר בתחילת הגידור (להלן סיכון אשראי).

שניים או יותר מהסיכונים לעיל יכולים להיות מיועדים בו זמנית כסיכונים שבגינם נעשה גידור. שיעור ריבית העוגן המגודר בגידור של סיכון שיעור ריבית חייב להיות מזוהה באופן ספציפי כחלק מהייעוד והתיעוד בתחילת יחס הגידור. באופן רגיל, תאגיד בנקאי צריך לייעד את אותו שיעור ריבית עוגן כסיכון המגודר עבור גידורים דומים, באופן עקבי לאמור בסעיף א. בפרק 2 של מדריך היישום; השימוש בשיעורי ריבית עוגן שונים עבור גידורים דומים צריך להיות נדיר וחייב להיות מוצדק. בגידור תזרים מזומנים של נכס או התחייבות פיננסיים הנושאים שיעור ריבית משתנה, קיימים או חזויים, הסיכון המיועד לגידור לא יכול להיות הסיכון של שינויים בתזרימי המזומנים שלהם שניתן ליחס אותם לשינויים בשיעור ריבית עוגן המזוהה ספציפית, אם תזרימי המזומנים של העסקה המגודרת מתבססים באופן מפורש על מדד שונה, לדוגמה, מבוססים על שיעור ריבית פריים של בנק מסוים, אשר אינו יכול להיות כשיר כשיעור

ריבית העוגן. אולם, הסיכון המיועד לגידור יכול באופן פוטנציאלי להיות הסיכון של כלל השינויים בתזרימי המזומנים המגודרים המתייחסים לנכס או להתחייבות, בתנאי שהמבצעים האחרים לגידור תזרים מזומנים מתקיימים. תאגיד בנקאי אינו יכול ליעד את הסיכון של פירעון מוקדם כסיכון המגודר (ראה סעיף 22ה. ב. (6)).

ג. החלק האפקטיבי של הרווח או ההפסד בגין נגזר המיועד לגידור תזרים מזומנים ידווח ברווח כולל אחר בסעיף רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים והחלק הלא אפקטיבי ידווח בדוח רווח והפסד. ביתר פירוט, הטיפול החשבונאי בגידור תזרים מזומנים כשיר הוא כדלקמן:

(1) אם אסטרטגיית ניהול סיכונים, שהגדיר תאגיד בנקאי בקשר ליחס גידור מסוים, מוציאה מרכיב מסוים של הרווח או ההפסד או של תזרימי מזומנים קשורים בגין הנגזר המגדר מהערכת אפקטיביות הגידור (כאמור בסעיף ב. בפרק 2 של המדריך ליישום), מרכיב זה של הרווח או ההפסד שהוצא יוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד. לדוגמא, אם האפקטיביות של גידור באמצעות חוזה אופציה מוערכת בהתבסס על שינויים בערך הפנימי של האופציה, השינויים בערך הזמן של האופציה יוכרו בדוח רווח והפסד. ערך הזמן של אופציה שווה לשווייה ההגון בניכוי הערך הפנימי שלה.

(2) רווח כולל אחר מצטבר (accumulated) הקשור לעסקה המגודרת יותאם ליתרה המשקפת את הנמוך מבין שני הסכומים הבאים (בערך מוחלט):

(א) הרווח או ההפסד המצטבר בגין הנגזר, מתחילת הגידור, בניכוי:

(1) המרכיב שהוצא כאמור בסעיף קטן ג. (1). לעיל וגם,

(2) הרווחים או ההפסדים בגין הנגזר שסווגו מחדש קודם לכן מרווח כולל

אחר מצטבר אל דוח רווח והפסד בהתאם לסעיף קטן ד..

(ב) החלק של הרווח או ההפסד המצטבר בגין הנגזר, הנדרש כדי לקזז את השינוי המצטבר בתזרימי המזומנים העתידיים הצפויים בגין העסקה המגודרת, מתחילת הגידור, בניכוי הרווחים או ההפסדים בגין הנגזר שסווגו מחדש קודם לכן מרווח כולל אחר מצטבר אל דוח רווח והפסד בהתאם לסעיף קטן ד..

התאמה זו של רווח כולל אחר מצטבר תשלב הכרה ברווח כולל אחר של כל הרווח או ההפסד בגין הנגזר המגדר, או של חלק ממנו, לפי הצורך.

(3) רווח או הפסד יוכר בדוח רווח והפסד, לפי הצורך, בגין רווח או הפסד שנותר מהנגזר המגדר או כדי להתאים את הרווח הכולל האחר ליתרה המתוארת בסעיף קטן ג. (2) לעיל.

(4) בגידור תזרים מזומנים של השתנות תזרימי המזומנים במונחי מטבע הפעילות של נכס או התחייבות שהוכרו, הנקובים במטבע חוץ, אשר נמדדים מחדש בהתאם להוראות הדיווח לציבור, יחול האמור להלן:

(א) אם המכשיר המגדר הוא חוזה שאינו אופציה, והערכת האפקטיביות ומדידת חוסר האפקטיביות מבוססות על השינויים הכוללים בתזרימי המזומנים של המכשיר המגדר, אזי סכום שיקזז את הרווח או ההפסד מהעסקה הקשורה הנובעים מהמדידה מחדש יסווג מחדש בכל תקופה מרווח כולל אחר לדוח רווח והפסד.

(ב) אם המכשיר המגדר הוא חוזה אופציה, המספק קיזוז חד-צדדי בלבד של סיכון שער החליפין המגודר, אזי:

- (1) בכל תקופה יסווג מחדש סכום אל או מתוך רווח כולל אחר, בהתייחס לשינויים בבסיס הגורמים לשינוי בערך הפנימי של האופציה המגדרת.
- (2) בנוסף, אם הערכת האפקטיביות ומדידת חוסר האפקטיביות מבוססות על השינויים הכוללים בתזרימי המזומנים של האופציה (כלומר, ההערכה תכלול את כל השינוי בשווי ההוגן של המכשיר המגדר – את כל הרווח או ההפסד שלו), בכל תקופה יסווג מחדש מרווח כולל אחר לדוח רווח והפסד סכום אשר יתאים את דוח רווח והפסד להפחתה של עלות האופציה על בסיס סביר¹.

פרק 2 במדריך ליישום מדגים את הערכת האפקטיביות של גידור ומדידת חוסר האפקטיביות של גידור.

ד. סכומים ברווח כולל אחר מצטבר יסווגו מחדש לדוח רווח והפסד באותה תקופה או באותן תקופות בהן העסקה החזויה המגודרת משפיעה על הרווחים (לדוגמא, כאשר מכירה חזויה מתבצעת בפועל). אם התוצאה של העסקה המגודרת היא רכישת נכס או נטילת התחייבות, הרווחים וההפסדים שנכללו בגינה ברווח כולל אחר מצטבר יסווגו מחדש לדוחות רווח והפסד באותה תקופה או באותן תקופות בהן הנכס הנרכש או ההתחייבות שניטלה משפיעים על הרווחים (כגון בתקופות שבהן מוכרות הוצאות פחת או הוצאות ריבית). אולם, אם בזמן כלשהו תאגיד בנקאי צופה שהמשך הדיווח על הפסד ברווח כולל אחר מצטבר יוביל להכרה בהפסד נטו בגין השילוב של המכשיר המגדר והעסקה המגודרת (ונכס קשור שנרכש או התחייבות קשורה שניטלה) בתקופה או בתקופות בעתיד, הפסד בגובה הסכום שלא צפוי להיות בר השבה יסווג מחדש מיידית לדוח רווח והפסד. לדוגמא, הפסד בגין נגזר המיועד לגידור עסקה חזויה של מתן אשראי ידווח בדוח רווח והפסד, בסכום שבו הערך המאזני של האשראי שניתן בתוספת הסכום המתייחס המדווח ברווח כולל אחר מצטבר, עולה על הסכום שצפוי להיות בר השבה בגין האשראי שניתן (הנחיות לגבי ירידת ערך כלולות בסעיפים קטנים ז. ו-ח).

ה. תאגיד בנקאי יפסיק מכאן ולהבא ליישם את כללי החשבונאות המפורטים בסעיפים קטנים ג. ו-ד. לגבי גידור קיים, בקרות אחד האירועים הבאים:

- (1) מבחן כלשהו מהמבחנים המפורטים בסעיפים קטנים א. ו-ב. אינו מתקיים עוד.

¹ הטיפול בסעיף קטן זה מוגבל לגידורי מטבע חוץ בשל המאפיינים הייחודיים שלהם. הטיפול החשבונאי הזה הינו חריג של גידורי מטבע חוץ.

- (2) הנגזר פוקע או נמכר, מבוטל או ממומש.
- (3) התאגיד הבנקאי מבטל את הייעוד של גידור תזרים המזומנים.
- בנסיבות אלו, הרווח או ההפסד נטו יישאר ברווח כולל אחר מצטבר ויסווג מחדש לדוח רווח והפסד כפי שמפורט בסעיף קטן ד.. יתר על כן, התאגיד הבנקאי יכול לבחור לייעד מכאן ולהבא יחס גידור חדש עם מכשיר מגדר אחר או, בנסיבות המתוארות בסעיפים קטנים ה. (1) ו-ה. (3), עם עסקה מגודרת אחרת או פריט מגודר אחר, אם יחס הגידור מקיים את המבחנים המפורטים בסעיפים קטנים א. ו-ב. לגבי גידור תזרים מזומנים או בסעיף 22ה. א. ו-ב. לגבי גידור שווי הוגן.

1. הרווח או ההפסד נטו בגין הנגזר הקשורים לגידור תזרים מזומנים שהופסק ימשיכו להיות מדווחים ברווח כולל אחר מצטבר אלא אם קרוב לוודאי שהעסקה החזויה לא תתרחש עד תום תקופת הזמן המקורית שנקבעה (כפי שתועדה בתחילת יחס הגידור) או במהלך תקופת זמן של חודשיים נוספים לאחר מכן, למעט כפי שמצוין במשפט הבא. במקרים נדירים, קיומן של נסיבות מקלות הקשורות לאופייה של העסקה החזויה והינן מחוץ לשליטה או להשפעה של התאגיד הבנקאי המדווח עשוי לגרום לכך שקרוב לוודאי שהעסקה החזויה תתרחש במועד שהוא לאחר תקופת הזמן של החודשיים הנוספים, במקרה זה הרווח או ההפסד נטו בגין הנגזר הקשורים לגידור תזרים המזומנים שהופסק ימשיכו להיות מדווחים ברווח כולל אחר מצטבר עד לסיווגם מחדש לדוח רווח והפסד בהתאם לסעיף קטן ד.. אם קרוב לוודאי שהעסקה החזויה המגודרת לא תתרחש בין אם עד תום תקופת הזמן המקורית שנקבעה או במהלך תקופת הזמן הנוספת של חודשיים והעסקה החזויה המגודרת אינה כשירה גם לחרוג שתואר במשפט הקודם, הרווח או ההפסד בגין הנגזר שדווחו ברווח כולל אחר מצטבר יסווגו מחדש מיידית לדוח רווח והפסד.

2. הדרישות הקיימות בכללי חשבונאות מקובלים להערכת ירידת ערך של נכס או להכרה במחויבות מוגדלת חלות לגבי נכס או התחייבות, היוצרים תזרימי מזומנים משתנים (כגון מכשיר פיננסי עם ריבית משתנה) ואותם תזרימי המזומנים המשתנים (העסקאות החזויות) מיועדים כמגודרים ומטופלים בהתאם לאמור בסעיפים קטנים ג. ו-ד.. הדרישות האלו בנושא ירידת ערך ייושמו בכל תקופה לאחר שתיושם בה חשבונאות הגידור, בהתאם לסעיפים קטנים ג. ו-ד.. השווי ההוגן או תזרימי המזומנים הצפויים של מכשיר מגדר לא יובאו בחשבון בעת היישום של דרישות אלו. אולם הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר הכלול ברווח כולל אחר מצטבר, יטופלו בהתאם לאמור בסעיף קטן ד..

ח. אם, לפי דרישות קיימות בכללי חשבונאות מקובלים, מוכר הפסד מירידת ערך של נכס או מוכרת מחויבות נוספת בגין התחייבות, אליהם מתייחסת העסקה החזויה המגודרת, כל רווח נטו מקזז הקשור לעסקה זו הכלול ברווח כולל אחר מצטבר יסווג מחדש מיידית לדוח רווח והפסד. בדומה, אם מוכר ביטול של הפסד מירידת ערך של הנכס או של הגדלת ההתחייבות, אליהם קשורה העסקה החזויה, כל הפסד נטו מקזז שהצטבר הכלול ברווח כולל אחר יסווג מחדש מיידית לדוח רווח והפסד.

222. גידורי מטבע חוץ (10/02) (2/06)

- א. אם הפריט המגודר נקוב במטבע חוץ, תאגיד בנקאי יכול לייעד את הסוגים הבאים של גידורי חשיפת מטבע חוץ¹ כמפורט בסעיפים קטנים ב. - יא. להלן:
- (1) גידור שווי הוגן של התקשרות איתנה שלא הוכרה או של נכס או התחייבות שהוכרו (כולל מניה זמינה למכירה).
- (2) גידור תזרים מזומנים של עסקה חזויה, התקשרות איתנה שלא הוכרה, תזרימי המזומנים החזויים במונחי מטבע הפעילות הקשורים לנכס או להתחייבות שהוכרו.

ההכרה בדוח רווח והפסד, ברווח או בהפסד בגין עסקה במטבע חוץ, לגבי נכס או התחייבות הנקובים במטבע חוץ, הנובעים משינויים בשער החליפין השוטף (spot) של מטבע החוץ, לא נחשבת כמדידה מחדש של נכס או התחייבות אלה אשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון שער החליפין של מטבע חוץ שהוכרו בדוח רווח והפסד כפי שנדון במבחנים בסעיפים 222ה. ב. (3) (א) ו- 222. ב. (4) לכן, מבחנים אלה אינם מונעים גידור שווי הוגן או גידור תזרים מזומנים במטבע חוץ של נכס או התחייבות הנקובים במטבע חוץ או גידור תזרים מזומנים במטבע חוץ של הרכישה או הנטילה החזויות של נכס או התחייבות, הנקובים במטבע חוץ ושערכם המאזני יימדד מחדש לפי שערי חליפין שוטפים בהתאם להוראות הדיווח לציבור. מכשיר נגזר במטבע חוץ, שהצד הנגדי לו חבר בקבוצה המאוחדת, יכול לשמש כמכשיר מגדר בגידור שווי הוגן או בגידור תזרים מזומנים של נכס או התחייבות שהוכרו הנקובים במטבע חוץ בדוחות הכספיים המאוחדים, רק אם צד נגדי זה ביצע חוזה מקוז עם צד שלישי בלתי קשור, כדי לגדר את החשיפה שהוא רכש כתוצאה מהנפקת המכשיר הנגזר לצד הקשור שיזם את הגידור.

- ב. ההוראות בסעיף קטן א. המתירות לנכס או להתחייבות שהוכרו הנקובים במטבע חוץ, להיות הפריט המגודר בגידור שווי הוגן או בגידור תזרים מזומנים של חשיפה במטבע חוץ, מתייחסות גם לחייבים או לזכאים שהוכרו הנקובים במטבע חוץ, והנובעים מעסקה חזויה שגודרה של מכירה או של רכישה באשראי הנקובה במטבע חוץ. תאגיד בנקאי יכול לבחור לייעד גידור תזרים מזומנים

¹ למרות האמור לעיל, תאגיד בנקאי רשאי לא לשנות את הטיפול החשבונאי ביחסי גידור מטבע חוץ שיושם בדוחות הכספיים של חברה בת או של סניף בחו"ל שהם "זרוע ארוכה" של התאגיד הבנקאי, אם הדוחות הכספיים הני"ל:

- (א) ערוכים בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב (U.S.GAAP) או בהתאם לתקני דיווח פיננסי בינלאומיים (International Financial Reporting Standards) שמפרסמת הוועדה לתקנים בינלאומיים בחשבונאות (IASB), ו-1
- (ב) נכללו בדיווח של השלוחה לרשות המפקחת עליה.

יחיד שכולל את השתנות תזרימי המזומנים במטבע הפעילות, שניתן ליחס אותה לסיכון שער החליפין של מטבע החוץ הקשור לסילוק של החייבים או הזכאים הנקובים במטבע חוץ, הנובעים ממכירה או רכישה חזויות באשראי. לחילופין, תאגיד בנקאי יכול לבחור לייעד גידור תזרים מזומנים של השתנות תזרימי המזומנים במטבע הפעילות שניתן ליחס אותה לסיכון שער חליפין של מטבע חוץ הקשור למכירה או לרכישה החזויות באשראי הנקובות במטבע חוץ, ואז לייעד בנפרד גידור שווי הוגן במטבע חוץ של חייבים או זכאים שהוכרו הנקובים במטבע חוץ ושנבעו מהעסקה. במקרה זה, גידור תזרים המזומנים יסתיים (יבוטל יעודו) כאשר המכירה או הרכישה המגודרות מתרחשות

והחייבים או הזכאים הנקובים במטבע חוץ מוכרים. השימוש באותו מכשיר נגזר במטבע חוץ עבור גידור תזרים המזומנים ועבור גידור השווי ההוגן גם יחד אינו אסור, למרות שעשויה להיווצר מידה מסוימת של חוסר אפקטיביות.

גידורי שווי הוגן במטבע חוץ

ג. *התקשרות איתנה שלא הוכרה*. מכשיר נגזר או מכשיר פיננסי שאינו נגזר¹, העשויים ליצור רווח או הפסד בגין עסקת מטבע חוץ לפי הוראות הדיווח לציבור, ניתנים לייעוד לגידור שינויים בשווי ההוגן של התקשרות איתנה שלא הוכרה, או של חלק מסוים בה, שניתן ליחס אותם לשערי חליפין של מטבע חוץ. יחס הגידור המיועד כשיר לצורך יישום כללי החשבונאות המפורטים בסעיף 22ה. ג-ח, אם כל המבחנים לגידור שווי הוגן בסעיף 22ה. א. ו-ב. והתנאים בסעיפים קטנים ח. ו-ט. מתקיימים.

ד. *נכס או התחייבות שהוכרו*. מכשיר פיננסי שאינו נגזר לא ייועד כמכשיר מגדר בגידור שווי הוגן של החשיפה במטבע חוץ של נכס או התחייבות שהוכרו. מכשיר נגזר ניתן לייעוד כמגדר את השינויים בשווי הוגן של נכס או התחייבות שהוכרו (או של חלק מסוים מהם) שבגינם רווח או הפסד מעסקה במטבע חוץ מוכרים בדוח רווח והפסד לפי הוראות הדיווח לציבור. כל הנכסים או ההתחייבויות שהוכרו הנקובים במטבע חוץ, שבגינם רווח או הפסד מעסקה במטבע חוץ נרשמים בדוח רווח והפסד, יכולים להיות כשירים לצורך יישום כללי החשבונאות המפורטים בסעיף 22ה. ג-ח, אם כל המבחנים לגידור שווי הוגן בסעיף 22ה. א. ו-ב. והתנאים בסעיפים קטנים ח. ו-ט, מתקיימים.

ה. *מניה זמינה למכירה*. מכשיר פיננסי שאינו נגזר לא ייועד כמכשיר המגדר בגידור שווי הוגן של חשיפת מטבע חוץ של מניה זמינה למכירה. מניה זמינה למכירה יכולה להיות מגודרת בגין שינויים בשווי ההוגן, שניתן ליחס אותם לשינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ, ולהיות כשירה לצורך יישום כללי החשבונאות המפורטים בסעיף 22ה. ג-ח, רק אם כל המבחנים לגידור שווי הוגן בסעיף 22ה. א. ו-ב. מתקיימים ובנוסף מתקיימים גם שני התנאים הבאים:

- (1) נייר הערך אינו נסחר בבורסה (או בשוק מוסדר אחר), שבה המסחר נקוב במטבע הפעילות של המשקיע.
- (2) דיבידנדים ואו תזרימי מזומנים אחרים למחזיקי נייר הערך נקובים כולם באותו מטבע חוץ, שהוא המטבע שבו צפויה להתקבל התמורה בעת מכירת נייר הערך.

¹ הוראה זו אינה מתייחסת לערך המאזני של מכשיר פיננסי שאינו נגזר, היוצר רווח או הפסד בגין עסקת מטבע חוץ לפי הוראותינו.

השינוי בשווי ההוגן של מניה זמינה למכירה מגודרת, שניתן ליחס אותו לסיכון שער חליפין של מטבע חוץ, ידווח בדוח רווח והפסד בהתאם לסעיף 22.ה.ד. ולא בסעיף התאמות בגין הצגת ניירות ערך לפי שווי הוגן ברווח כולל אחר.

ו. רווחים והפסדים בגין גידור כשיר של שווי הוגן במטבע חוץ יטופלו בהתאם למפורט בסעיף 22.ה.ג-ח.. הרווח או ההפסד בגין מכשיר מגדר שאינו נגזר, שניתן ליחס אותו לסיכון שער חליפין של מטבע החוץ, הוא הרווח או ההפסד בגין עסקת מטבע החוץ כפי שנקבע בהוראות הדיווח לציבור – דוח כספי שנתי סעיפים 11 ו-12¹. הרווח או ההפסד בגין עסקת מטבע חוץ זו יוכרו באופן שוטף בדוח רווח והפסד יחד עם השינוי בערך המאזני של ההתקשרות האיתנה המגודרת.

גידורי תזרים מזומנים במטבע חוץ

ז. מכשיר פיננסי שאינו נגזר לא ייועד כמכשיר מגדר בגידור תזרים מזומנים במטבע חוץ. מכשיר נגזר, המיועד לגדר את חשיפת מטבע החוץ להשתנות תזרימי המזומנים במונחי מטבע הפעילות הקשורים לעסקה חזויה, נכס או התחייבות שהוכרו או התקשרות איתנה שלא הוכרה כשיר לחשבונאות גידור, אם כל המבחנים הבאים מתקיימים:

(1) בדוחות כספיים מאוחדים, צד למכשיר המגדר הוא (1) היחידה התפעולית, שאצלה קיימת חשיפת מטבע החוץ, או (2) חבר אחר בקבוצה המאוחדת שיש לו מטבע פעילות זהה לזה של היחידה התפעולית (כפוף להגבלות בתת סעיף זה והערת השוליים המתייחסת). כדי שניתן יהיה ליישם את ההנחייה ב- (2) לעיל, אסור שתהיה בתוך חברה בת בעלת מטבע פעילות שונה². (ראה סעיפים קטנים א., ח. ו- ט.. לגבי תנאים שבהם מכשיר נגזר בין חברתי של מטבע חוץ יכול לשמש כמכשיר המגדר, בגידור תזרים המזומנים של סיכון שער חליפין של מטבע חוץ).

¹ הרווח או ההפסד מעסקת מטבע החוץ בגין מכשיר מגדר נקבע, באופן עקבי עם הוראות הדיווח לציבור כגידול או כקיטון בתזרימי המזומנים במטבע הפעילות, שניתן ליחס אותו לשינוי בשערי חליפין שוטפים (spot) בין מטבע הפעילות לבין המטבע שבו נקוב המכשיר המגדר.

² לדוגמא, אם לחברה נכדה (second-tier subsidiary) שמטבע פעילותה הוא דולר יש חשיפה ביורו, החברה האם בקבוצה המאוחדת שמטבע פעילותה הוא דולר, יכולה לייעד את הנגזר דולר אמריקאי - יורו שלה כמגדר את חשיפת החברה הנכדה, וזאת בתנאי שמטבע הפעילות של החברה הבת שבתוך (דהיינו, החברה האם של החברה הנכדה), גם הוא הדולר האמריקאי. לעומת זאת, אם מטבע הפעילות של חברת הבת שבתוך היה יין יפאני (משמע, הדוחות הכספיים של החברה הנכדה נדרשים להיות מתורגמים ליין לפני שהדוחות הכספיים הנקובים ביין של החברה הבת מתורגמים לדולר אמריקאי לצורך האיחוד), החברה האם בקבוצה המאוחדת לא יכולה לייעד את נגזר הדולר אמריקאי - יורו שלה, כמגדר את חשיפת החברה הנכדה.

- (2) העסקה המגודרת נקובה במטבע שאינו מטבע הפעילות של היחידה המגדרת.
- (3) כל המבחנים בסעיף 22. א. ו- ב. מתקיימים.
- (4) אם העסקה המגודרת היא קבוצה של עסקאות חזויות בודדות הנקובות במטבע חוץ, תקבול חזוי של מטבע חוץ ותשלום חזוי של מטבע החוץ אינם יכולים להיות כלולים יחד באותה קבוצה.
- (5) אם הפריט המגודר הוא נכס או התחייבות שהוכרו, הנקובים במטבע חוץ, כל ההשתנות בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר במונחי מטבע הפעילות חייבת להתבטל כתוצאה מהגידור (לדוגמא: לא ניתן יהיה לבצע גידור של תזרים מזומנים באמצעות נכס או התחייבות הנקובים במטבע חוץ הנושאים ריבית משתנה ונגזר המתבסס אך ורק על שינויים בשערי החליפין, מכיוון שהנגזר אינו מבטל את כל ההשתנות של תזרימי המזומנים במטבע הפעילות).

ח. נגזר פנימי (*Internal derivative*). בדוחות הכספיים המאוחדים, חוזה נגזר במטבע חוץ שהצד הנגדי לו הוא חבר אחר בקבוצה המאוחדת (כגון מרכז ניהול פיננסי (treasury center)) יכול להיות מכשיר מגדר בגידור תזרים מזומנים במטבע חוץ של נטילה חזויה של הלוואה, רכישה או מכירה חזויות או התקשרות איתנה שלא הוכרה רק אם שני התנאים הבאים מתקיימים (מכשיר נגזר במטבע חוץ כאמור יכונה להלן נגזר פנימי).

- (1) מנקודת המבט של החבר בקבוצה המאוחדת המשתמש בנגזר כמכשיר מגדר (להלן הצד הקשור המגדר), חייבים להתקיים המבחנים לחשבונאות גידור תזרים מזומנים במטבע חוץ שנקבעו בסעיף קטן ז..
- (2) החבר בקבוצה המאוחדת שלא משתמש בנגזר כמכשיר מגדר (להלן הצד הקשור המנפיק) חייב (1) להתקשר בחוזה נגזר עם צד שלישי שאינו קשור כדי לקזז את החשיפה הנוצרת על ידי הנגזר הפנימי האמור או (2) אם התנאים בסעיף קטן ט.. מתקיימים, להתקשר בחוזה נגזר עם צדדים שלישיים שאינם קשורים שיקזזו על בסיס נטו לכל מטבע חוץ בנפרד, את סיכון שער חליפין של מטבע חוץ הנובע מחוזה נגזר פנימיים רבים.

ט. קיזוז חשיפות נטו (*Offsetting net exposures*). אם צד קשור מנפיק בוחר לקזז חשיפה הנובעת מחוזה נגזר פנימיים רבים על בסיס מצרפי או על בסיס נטו, הנגזרים שהונפקו לצדדים קשורים מגדרים עשויים להיות כשירים לגידור תזרים מזומנים בדוחות הכספיים המאוחדים רק אם כל התנאים הבאים מתקיימים:

- (1) הצד הקשור המנפיק מתקשר בחוזה נגזר עם צד שלישי בלתי קשור כדי לקזז, על בסיס נטו לכל מטבע חוץ בנפרד, את סיכון שער החליפין של מטבע חוץ הנובע מחוזי נגזרים פנימיים רבים, והחווה הנגזר עם הצד השלישי הבלתי קשור יוצר רווחים והפסדים שווים או שווים בקירוב לרווחים וההפסדים המצרפיים או לרווחים וההפסדים נטו הנוצרים על ידי חוזי הנגזרים שהונפקו לצדדים הקשורים.
- (2) נגזרים פנימיים שאינם מיועדים כמכשירים מגדרים אינם נכללים בקביעה של החשיפה למטבע חוץ על בסיס נטו שמקוזזת על ידי הנגזר עם הצד השלישי. בנוסף, חוזים שאינם נגזרים לא ישמשו כמכשירים מגדרים לקיזוז חשיפות הנובעות מחוזי נגזרים פנימיים.
- (3) חשיפת מטבע חוץ שמקוזזת על ידי חוזה יחיד נטו עם צד שלישי (single net third-party contract) נובעת מחוזי נגזרים פנימיים שזמן פרעונם הינו באותה תקופה של 31 יום ושכרוכים באותה חשיפת מטבע כמו הנגזר נטו עם צד שלישי. הנגזר המקזז נטו עם הצד השלישי המתייחס לקבוצת חוזים זו, חייב לקזז את החשיפה המצרפית או את החשיפה נטו לאותו מטבע, חייב להיפרע בתוך אותה תקופה של 31 יום, וחובה להתקשר בו בתוך 3 ימי עסקים לאחר היעוד של הנגזרים הפנימיים כמכשירים מגדרים.
- (4) הצד הקשור המנפיק מקיים מעקב (tracks) אחר החשיפה שרכש מכל צד קשור מגדר ושומר תיעוד התומך בקשר בין כל חוזה נגזר פנימי ובין החוזה הנגזר המקזז המצרפי או החוזה הנגזר המקזז נטו שבוצע עם צד שלישי בלתי קשור.
- (5) הצד הקשור המנפיק אינו משנה או מפסיק את הנגזר המקזז עם צד שלישי בלתי קשור אלא אם הצד הקשור המגדר יוזם פעולה זו. אם הצד הקשור המנפיק משנה או מפסיק את הנגזר המקזז עם צד שלישי (דבר שצריך להיות נדיר), הצד הקשור המגדר חייב להפסיק מכאן ולהבא את חשבונאות הגידור לגבי הנגזרים הפנימיים המקוזזים על ידי הנגזר האמור עם הצד השלישי.

י. חבר בקבוצה מאוחדת אינו רשאי לקזז על בסיס נטו חשיפות הנובעות מחוזי נגזרים פנימיים רבים שנועדו לגדר חשיפות תזרים מזומנים במטבע חוץ הקשורות לנכסים או התחייבויות שהוכרו הנקובים במטבע חוץ. איסור זה כולל מצבים בהם נכס או התחייבות שהוכרו, הנקובים במטבע חוץ, בגידור שווי הוגן או בגידור תזרים מזומנים, נובעים מהתרחשות של עסקה חזויה שמזוהה ספציפית אשר יועדה במקורה כגידור תזרים מזומנים.

יא. גידור כשיר של תזרים מזומנים במטבע חוץ יטופל על פי כללי החשבונאות, שפורטו בסעיף 122. ג. ח..

ח.22. הצגה בדוחות הכספיים**א. מכשירים נגזרים משובצים –**

- (1) מכשירים נגזרים משובצים שהופרדו לצורכי מדידה על פי סעיף 22ג, יוצגו במאזן במצורף לחוזה המארח.
- (2) מובהר בזאת כי אופציה המתווספת או מצורפת למכשיר חוב קיים על ידי צד שלישי הגורמת לכך שלמשקיע במכשיר החוב יהיו צדדים נגדיים שונים לאופציה ולמכשיר החוב אינה נחשבת נגזר משובץ. המונח נגזר משובץ בחוזה מעורב מתייחס לתנאים הכלולים בחוזה יחיד, ולא לתנאים הכלולים בחוזים נפרדים בין צדדים נגדיים שונים.
- (3) למרות האמור לעיל בסעיף (1), הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים משובצים יסווגו בדומה לסיווג הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם, כמפורט להלן.

ב. שינויים בשווי ההוגן של התקשרות איתנה שלא הוכרה שיועדה כמגודרת

בגידור שווי הוגן, אשר ניתן ליחס אותם לסיכון המגודר יוצגו במאזן בסעיף "נכסים אחרים" או "התחייבויות אחרות" לפי העניין. הצגת שינויים אלו בדוח רווח והפסד תהיה כדלקמן:

- (1) סכום חוסר האפקטיביות יוצג בביאור מס' 21 (הכנסות מימון שאינן מריבית) בסעיף " מפעילות במכשירים נגזרים שאינה למטרת מסחר - חלק לא אפקטיבי ביחסי הגידור".
- (2) אם מכשיר שאינו נגזר מגדר את ההתקשרות האיתנה, החלק האפקטיבי שבגידור יוצג בסעיף בו מוצגות ההכנסות או ההוצאות בגין המכשיר המגדר.
- (3) שאר השינויים יוצגו בביאור מס' 20 (הכנסות והוצאות ריבית), בסעיף "בגין נכסים - מנכסים אחרים" או "בגין התחייבויות – על התחייבויות אחרות".

ג. הכנסות (הוצאות) בגין מכשירים נגזרים ופעילויות גידור – המידע יחולק

לארבעה מרכיבים כדלקמן:

- (1) מרכיב אפקטיבי בגידור, אשר יוצג יחד עם ההכנסות או ההוצאות בגין הפריט המגודר. המידע יכלל בביאור מס' 20 (הכנסות והוצאות ריבית) או בביאור אחר, בהתאם לפריט המגודר. מרכיב זה יכלול את שלושת החלקים הבאים:

- (א) החלק האפקטיבי בגידור,
- (ב) צבירת הרבית (לרבות הפרשי הצמדה) בגין הנגזר המגדר, שלא נכללה בחלק האפקטיבי בגידור (סעיף קטן (א) לעיל),
- (ג) הפחתת התאמת הערך המאזני של הפריט המגודר. בהתייחס לגידור שווי הוגן החלק האפקטיבי שבגידור ייזקף מיידי לזכרון רווח והפסד.
- בהתייחס לגידור תזרים מזומנים החלק האפקטיבי שבגידור ייזקף להון העצמי כמרכיב של רווח כולל אחר בסעיף רווחים (הפסדים) נטו בגין תזרימי מזומנים. חלק זה יסווג מחדש לזכרון רווח והפסד בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה זו ויוצג יחד עם תוצאות הפריט המגודר. שני החלקים האחרים ייזקפו באופן שוטף לזכרון רווח והפסד. ייתן גילוי להשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות ריבית, הוצאות ריבית, והכנסות (הוצאות) אחרות הכלולות בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית", שאינן נכללות בסעיף חלק לא אפקטיבי ביחסי גידור.
- (2) מרכיב לא אפקטיבי ביחסי הגידור. סעיף זה יכול:
- (א) סכום חוסר האפקטיביות של הגידורים - מרכיב הרווח (ההפסד) בגין מכשירים נגזרים הנובע מחוסר האפקטיביות של הגידור, וכן סכום חוסר האפקטיביות של גידורי שווי הוגן, הנובע משינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר,
- (ב) מרכיב הרווח (ההפסד) בגין מכשירים נגזרים, אשר הוצא לצורך הערכת אפקטיביות הגידור,
- (ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין התקשרות איתנה שאינה כשירה עוד כגידור שווי הוגן,
- (ד) רווחים (הפסדים) שסווגו מחדש מכיוון שקרוב לודאי שהעסקאות החזויות לא תתבצענה.
- המידע ייכלל בביאור מס' 21 (הכנסות מימון שאינן מריבית).
- (3) הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM – סעיף זה יכול את השינויים ביתרה המאזנית של מכשירים נגזרים, אשר לא יועדו ליחסי גידור, המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, למעט שינויים הנובעים מתקבולים או תשלומים. המידע ייכלל בביאור מס' 21 (הכנסות מימון שאינן מריבית).
- (4) הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים – סעיף זה יכול את השינויים ביתרה המאזנית של מכשירים נגזרים שאינם מגדרים ולא מהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, למעט שינויים הנובעים מתקבולים או תשלומים. המידע ייכלל בביאור מס' 21 (הכנסות מימון שאינן מריבית).

22ט. גילוי (10/02)

א. תאגיד בנקאי המחזיק או המנפיק מכשירים נגזרים (או מכשירים שאינם נגזרים המיועדים וכשירים לשמש כמכשירים מגדרים לפי סעיף 22ז. ב.) ייתן גילוי בדבר מטרותיו להחזקה או להנפקה של אותם מכשירים, ההקשר הנדרש להבנת אותן מטרות והאסטרטגיות שלו להשגת אותן מטרות. התיאור יבחין בין מכשירים נגזרים (ומכשירים שאינם נגזרים) המיועדים כמכשירים מגדרים בגידור שווי הוגן, מכשירים נגזרים המיועדים כמכשירים מגדרים בגידור תזרים מזומנים וכל יתר הנגזרים. התיאור יציין גם את מדיניות ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי לגבי כל אחד מאותם סוגי גידור, לרבות תיאור הפריטים או העסקאות אשר בגינם מגדרים את הסיכונים. לגבי מכשירים נגזרים אשר אינם מיועדים כמכשירים מגדרים, התיאור יציין את מטרת הפעילות בנגזרים. גילוי מידע איכותי בדבר המטרות והאסטרטגיות של התאגיד הבנקאי בשימוש במכשירים נגזרים יכול להיות משמעותי יותר, אם אותן מטרות ואסטרטגיות יתוארו בהקשר של הצגת מסגרת ניהול הסיכונים הכולל של התאגיד הבנקאי. כאשר ראוי, מומלץ לתאגיד בנקאי, אך אינו נדרש, להוסיף גילוי איכותי כזה.

ב. גילוי על ידי תאגיד בנקאי לכל תקופת דיווח, שלגביה מוצגת מערכת שלמה של דוחות כספיים, יכלול בנוסף את הפרטים הבאים:

גידורי שווי הוגן

(1) לגבי מכשירים נגזרים, כמו גם לגבי מכשירים שאינם נגזרים, אשר יכולים ליצור רווחים או הפסדים מעסקאות במטבע חוץ בהתאם להוראות הדיווח לציבור – סעיפים 11 ו-12, אשר יועדו והיו כשירים לשמש כמכשירים מגדרים בגידור שווי הוגן וגם לגבי הפריטים המגודרים המתיחסים:

(א) הרווח או ההפסד נטו אשר הוכר בדוח רווח והפסד במהלך תקופת הדיווח המייצג:

(1) את סכום חוסר האפקטיביות של הגידורים וכן
 (2) את המרכיב של הרווח או ההפסד בגין מכשירים נגזרים, אשר הוצא לצורך הערכת אפקטיביות הגידור, אם הוצא,

ותיאור הסעיף בו מדווח הרווח או ההפסד נטו, בדוח רווח והפסד.

(ב) הסכום של רווח או הפסד נטו שהוכר בדוח רווח והפסד, כאשר התקשרות איתנה מגודרת אינה כשירה עוד כגידור שווי הוגן.

גידורי תזרים מזומנים

(2) לגבי מכשירים נגזרים, אשר יועדו והיו כשירים לשמש כמכשירים מגדרים בגידור תזרים מזומנים, ולגבי העסקאות המגודרות המתייחסות:

(א) הרווח או ההפסד נטו שהוכר בדוח רווח והפסד במהלך תקופת הדיווח, המייצג:

(1) את סכום חוסר האפקטיביות של הגידורים וכן
 (2) את המרכיב של הרווח או ההפסד בגין המכשירים הנגזרים, אשר הוצא מהערכת אפקטיביות הגידור, אם הוצא, ותיאור הסעיף בו מדווח הרווח או ההפסד נטו, בדוח רווח והפסד.

(ב) תיאור העסקאות או האירועים האחרים שביאו לסיווג מחדש לדוח רווח והפסד של רווחים והפסדים המדווחים ברווח כולל אחר מצטבר, והאומדן של הסכום נטו של הרווחים או ההפסדים הקיימים במועד הדיווח אשר צפוי שיסווג מחדש לדוח רווח והפסד במהלך 12 החודשים הקרובים.

(ג) משך הזמן המרבי שהתאגיד הבנקאי מגדר את חשיפתו להשתנות תזרימי מזומנים עתידיים מעסקאות חזויות, למעט עסקאות חזויות הקשורות לתשלום ריבית משתנה על מכשירים פיננסיים קיימים.

(ד) סכום הרווחים וההפסדים אשר סווגו מחדש לדוח רווח והפסד כתוצאה מהפסקת גידורי תזרים מזומנים, מכיוון שקרוב לודאי שהעסקאות החזויות המקוריות לא תתבצעה עד תום תקופת הזמן שנקבעה במקור או תוך תקופת הזמן הנוספת הנידונה בסעיף 122. ו...

הגילוי של מידע כמותי בדבר מכשירים נגזרים עשוי להיות שימושי יותר, ופחות סביר שייראה כאילו הוצא מהקשרו או שהובן שלא כראוי, אם יינתן גילוי למידע דומה לגבי מכשירים פיננסיים אחרים או נכסים והתחייבויות לא פיננסיים אליהם קשורים המכשירים הנגזרים לפי הפעילות. לכן, באותם מצבים, מומלץ לתאגיד בנקאי, אך אינו נדרש, להציג תמונה שלמה יותר של פעילויותיו על ידי גילוי של אותן מידע.

פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ופירוט מועדי פירעון
ג. את המידע שלהלן רשאי תאגיד בנקאי להציג בחלקים אחרים של הדוח השנתי אם לדעת הנהלת התאגיד הבנקאי הדבר רצוי בנסיבות העניין כדי לסייע בידי המשתמש בדוחות להבנת הפעילות במכשירים נגזרים ואם הובהר על ידי הפניה מתאימה בגוף בדוח הכספי השנתי כי הם מהווים חלק מהדוח הכספי עצמו.
ד. בהתאם למתכונת הכלולה בדוגמת באור 18ב. יינתן מידע על סכום נקוב, שווי הוגן ברוטו חיובי, שווי הוגן ברוטו שלילי, השפעת הסכמי קיזוז, הסדרים להתחשבות נטו, ויתרות מאזנויות של מכשירים נגזרים. יש לדווח על כל חוזה לפי חשיפת סיכון של הבסיס שלו כדלקמן:

- (1) שיעור ריבית:
 - (א) חוזים לרכישת או מכירת שקל הצמוד למדד המחירים לצרכן בישראל תמורת שקל לא צמוד.
 - (ב) חוזי ריבית אחרים.
- (2) שער חליפין של מטבע חוץ,
- (3) מניות, או
- (4) סחורות ואחר.

המידע יובא תוך הבחנה בין מכשירים נגזרים מגדרים לבין מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי (ALM) אשר לא יועדו ליחסי גידור, ולבין מכשירים נגזרים אחרים. לגבי נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט יינתן גילוי נפרד.

כמו כן יובאו נתונים כמפורט בדוגמת הביאור בדבר:

- (1) סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים:
 - (א) יוצגו יתרות מאזנויות של נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, השפעת סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן סכום נטו של נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים (לאחר קיזוז הסכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן) וסיכון אשראי חוץ מאזני של מכשירים נגזרים, השפעת הפחתת סיכון אשראי, וסיכון אשראי חוץ מאזני נטו, תוך הבחנה בין סוגי הצדדים הנגדיים למכשירים נגזרים.
 - (ב) יינתן גילוי על הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ממכשירים נגזרים.
 - (ג) יינתן גילוי לשווי הוגן ברוטו חיובי ושלילי של מכשירים נגזרים משובצים.
 - (ד) יובא מידע בדבר מדיניות התאגיד הבנקאי לדרישת בטחונות כנגד סיכוני אשראי העולים מהפעילות במכשירים נגזרים, לרבות:
 - (1) תאור כללי לדרישות מזומן מהותיות לכל סוג של מכשיר נגזר, לרבות הפקדת בטחונות (margin) וסילוק יומי במזומן.
 - (2) תיאור של סוגי הביטחונות הנוילים שנדרשים ספציפית כנגד פעילות במכשירים נגזרים.

- (3) גילוי כמותי על סכום הביטחונות הנזילים הללו המוחזקים על ידי התאגיד הבנקאי במועד הדוח, ועל סכום סיכון האשראי של המכשירים הנגזרים המובטח על ידי בטחונות נזילים אלה.
- (4) מידע בדבר נגישות לביטחונות אלה ולמימושם.
- (2) התפלגות סכומי ערך נקוב לפי מועדי פירעון, תוך הבחנה בין הבסיסים כאמור לעיל.

ה. לעניין ביאור 18.:

- (1) חוזה החלפת מטבע חוץ שפוט הנו הסכם למסירה מיידית, בדרך כלל תוך שני ימי עסקים, של מטבע חוץ לפי שער החליפין השורר בשוק (prevailing cash market rate).
- (2) חוזה ריבית אינם כוללים חוזים הכרוכים בהחלפת מטבע חוץ אחד או יותר (כגון: cross - currency I.R.S ואופציות מטבע) וחוזים אחרים שמאפיין הסיכון הדומיננטי שלהם הנו סיכון שער חליפין של מטבע חוץ, אשר ידווחו כחוזה מטבע חוץ;
- (3) חוזה מטבע חוץ כוללים, בין היתר, חוזה פרוורד להחלפת מטבע חוץ, אשר בד"כ מסולקים לאחר שלושה ימי עסקים או יותר מיום העסקה.
- (4) שווי הוגן ברוטו וסכום נקוב - כל העסקאות בתוך התאגיד הבנקאי המאוחד ידווחו על בסיס נטו, כלומר עסקאות פנימיות בתוך התאגיד הבנקאי אינן צריכות להיות מדווחות בביאור 18. קיזוזים אחרים של חוזים לצורך ההצגה בביאור 18, אינם מותרים. לפיכך, אין לקזז: (א) מחויבויות של התאגיד הבנקאי לקנות מצדדים שלישיים כנגד מחויבויות התאגיד הבנקאי למכור לצדדים שלישיים, (ב) אופציות שנכתבו כנגד אופציות שנקנו, (ג) שווי הוגן חיובי כנגד שווי הוגן שלילי, או (ד) חוזים הכפופים להסכמי קיזוז דו צדדיים (bilateral netting agreements).
- (5) מובהר בזאת כי לצורך ההצגה בביאור 18. הסכום הנקוב יינתן במונחים שקליים כדלקמן:

- (א) בחוזה מטבע ובחוזה החלפת שקל צמוד למדד המחירים לצרכן בישראל בשקל לא צמוד - יוצג סכום החוזה לפי צד אחד בעסקה, בסכום שקלים של הצד הנרכש (הנכס לקבל).
- (ב) בחוזה מניות, סחורות ואחרים- תוצג המכפלה של הסכום הנקוב במחיר של יחידת חוזה. כאשר מחיר יחידת חוזה הינו המחיר הנקוב בחוזה.

י22. דיווח על שינויים במרכיבי הרווח הכולל (Comprehensive Income) (10/02)

- א. תאגיד בנקאי יציג כסעף נפרד ברווח כולל אחר את הרווח או ההפסד נטו בגין מכשירים נגזרים שיועדו ושהנם כשירים כמכשירים מגדרים בגידור תזרים מזומנים והמדווחים ברווח כולל לפי סעיפים – ו22. ג. ו- ז22. יא..
- ב. כחלק מהגילוי של רווח כולל אחר מצטבר, תאגיד בנקאי ייתן גילוי נפרד ליתרות הפתיחה והסגירה של הרווח או ההפסד המצטבר בגין נגזרים, לשינוי נטו המתייחס הקשור לעסקאות גידור בתקופת הדיווח השוטפת, ולסכום נטו של כל סיווג מחדש לדוח רווח והפסד.

22א. מדריך יישום - פרק 1: היקף והגדרות (10/02)

יישום סעיף 22ב..

א. הדיון להלן מרחיב את ההסבר לגבי שלושת המאפיינים של מכשיר נגזר, שנידונו בסעיף 22ב. א.ד-..

(1) בסיס. בסיס הוא משתנה, שיחד עם הסכום הנקוב או עם תנאי התשלום, קובע את הסילוק של נגזר. בסיס הוא בדרך כלל אחד מהבאים או שילוב שלהם:

- (א) מחיר נייר ערך או מדד מחירי ניירות ערך,
- (ב) מחיר סחורה או מדד מחירי סחורות,
- (ג) שיעור ריבית או מדד שיעורי ריבית,
- (ד) דרוג אשראי או מדד אשראי,
- (ה) שער חליפין או מדד שערי חליפין,
- (ו) מדד ביטוח או מדד הפסד מאסון,
- (ז) תנאי אקלים או גיאולוגיה (כגון: טמפרטורה, עוצמת רעידת אדמה, או כמות משקעים), משתנה פיזיקלי אחר או מדד מתייחס.

אולם בסיס יכול להיות כל משתנה, אשר השינויים בו ניתנים לאבחון או ניתנים לאימות אובייקטיבי. סעיף 22ב. ה.5). מוציא במפורש מתחולת ההוראה חוזה שסילוקו מבוסס על משתנים מסוימים, אלא אם מדובר בחוזה נסחר בבורסה. ההוראה חלה על כל חוזה המבוסס על משתנה כלשהו, שלא הוצא במפורש מתחולתו, אם יש לו את שני המאפיינים האחרים שהוגדרו בסעיף 22ב. א. (הנדונים גם בסעיפים קטנים א.2) ו-א.3(להלן).

(2) השקעה ראשונית נטו. נגזר אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו קטנה יותר מזו הנדרשת על ידי סוגים אחרים של חוזים בעלי תגובה דומה לשינויים בגורמי שוק. לדוגמא, כניסה לחוזה עתידי של סחורה אינה מחייבת בדרך כלל השקעה ראשונית נטו, בעוד שלרכישה של אותה סחורה דרושה השקעה ראשונית נטו השווה למחירה בשוק. אולם, שני החוזים משקפים שינויים במחיר הסחורה באותו אופן (כלומר ייווצרו אותם רווחים או הפסדים). חוזה החלפה (swap) או חוזה אקדמה (forward) גם הם אינם דורשים בדרך כלל השקעה ראשונית נטו, אלא אם תנאי העסקה עדיפים לצד אחד על פני הצד האחר. חוזה אופציה בדרך כלל דורש מצד אחד לבצע השקעה ראשונית נטו (לשלם פרמיה), משום שצד זה הוא בעל הזכויות לפי החוזה והצד השני נושא בחובות.

- המונח השקעה ראשונית נטו מוצג רק מנקודת המבט של צד אחד לחוזה, אך הוא קובע את יישום ההוראה לשני הצדדים.¹
- (3) **סילוק נטו**. חוזה המקיים מבחן כלשהו מהמבחנים הבאים הוא בעל המאפיין המתואר כסילוק נטו:
- (א) תנאיו דורשים או מתירים במפורש או שלא במפורש סילוק נטו. לדוגמא, קנס בשל אי ביצוע בהזמנת רכישה הוא תנאי סילוק נטו, אם סכום הקנס מבוסס על שינויים במחירי הפריטים נשוא החוזה. סילוק נטו יכול להתבצע במזומן או על ידי מסירה של כל נכס אחר, בין אם הוא ניתן בנקל להמרה למזומנים ובין אם לאו. קנס בסכום קבוע על אי ביצוע אינו מהווה תנאי סילוק נטו.
- (ב) קיים מנגנון שוק מוסדר, שמאפשר סילוק נטו מחוץ לחוזה. את המונח **מנגנון שוק** יש לפרש באופן רחב. כל הסדר מוסדי או כל הסכם אחר, המאפשר לאחד הצדדים (either party) להשתחרר מכל החובות והזכויות בהתאם לחוזה ולממש את הפוזיציה נטו שלו, מבלי שייטול על עצמו עלויות עסקה משמעותיות, נחשב לסילוק נטו. הבדיקה האם קיים מנגנון שוק והאם פריטים שנדרש למסור אותם בהתאם לחוזה ניתנים בנקל להמרה למזומנים תבוצע במועד יצירת החוזה ועל בסיס מתמשך לאורך חיי החוזה.
- (ג) הוא דורש מסירה של נכס, הניתן בנקל להמרה למזומנים.² ההגדרה של **ניתן בנקל להמרה למזומנים** כוללת לדוגמא, נייר ערך או סחורה הנסחרים בשוק פעיל וגם יחידה של מטבע חוץ הניתנת בקלות להמרה למטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי המדווח. נייר ערך הנסחר בציבור, שלגביו השוק אינו פעיל מאוד, ניתן בנקל להמרה למזומנים, אם מספר המניות או היחידות האחרות של נייר הערך שיוחלף הוא נמוך יחסית לנפח העסקאות היומי. אותו נייר ערך לא יחשב כניתן בנקל להמרה למזומנים, אם מספר המניות שתוחלפנה גדול יחסית לנפח העסקאות היומי. היכולת להשתמש בנייר ערך שאינו נסחר בציבור, או בסחורה אחרת שאין להם שוק פעיל, כביטחון לאשראי, כשלעצמה (in and of itself) אין משמעותה כי נייר הערך או הסחורה ניתנים בנקל להמרה למזומנים. מניות של חברה הנסחרת בציבור שיתקבלו בעת מימוש אופציה לרכישת מניות (stock purchase warrant) לא נחשבות כניתנות בנקל להמרה למזומנים אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

¹ למרות שחוזה עשוי להיחשב כנגזר לפי סעיף 222. א-ה.אצל שני הצדדים, היוצאים מהכלל בסעיף 222. ו. מתייחסים רק למנפיק החוזה ויגרמו לדיווח שונה על ידי שני הצדדים. גם היוצא מהכלל בסעיף 222. ה. (2) עשוי לחול על אחד הצדדים אך לא לחול על הצד האחר.

² הבדיקה האם הנכס ניתן להמרה בנקל למזומנים תתבצע לאורך כל חיי החוזה.

(1) האופציה מאפשרת לרכוש מניות של החברה שהנפיקה את האופציה (או מניות של חברות מאוחדות שלה) בלבד, ו-
 (2) המכירה או ההעברה של המניות המונפקות מוגבלת (למעט בהקשר של שעבוד המניות כבטחון) במשך 32 ימים לפחות ממועד מימוש האופציה.
 לעומת זאת, באופציה לרכישת מניות שאינן מניות החברה שהנפיקה את האופציה, מגבלות על המכירה או ההעברה של המניות שמתקבלות כתוצאה ממימוש האופציה (ללא תלות בשאלה האם המגבלות חלות במשך יותר או פחות מ- 32 ימים) לא משפיעות על ההחלטה האם מניות אלו ניתנות בנקל להמרה למזומנים. אין להקיש מן הטיפול החשבונאי במניות מוגבלות שיתקבלו בעת מימוש אופציה לרכישת מניות על הטיפול החשבונאי בחוזה אחר מכל סוג שהוא.

ב. הדיון להלן מסביר בהרחבה חלק מן היוצאים מן הכלל הנדונים בסעיף 222. ה..
 (1) עסקאות בניירות ערך "בדרך מקובלת" (*Regular-way security trades*). היוצא מן הכלל בסעיף 222. ה.(1). חל רק על חוזה לפיו נדרשת מסירה של ניירות ערך הניתנים בנקל להמרה למזומנים¹ למעט (א) חוזה לרכישת או למכירת ניירות ערך כאשר יונפקו או ניירות ערך אחרים שעדיין לא קיימים, בהתאם לסעיף קטן ג. להלן, ו- (ב) חוזים אשר התאגיד הבנקאי מטפל בהם חשבונאית על בסיס מועד העסקה. כדי להיות כשיר, החוזה חייב לדרוש מסירה של נייר ערך כאמור בתוך פרק זמן לאחר מועד העסקה הנהוג בשוק שבו נערך המסחר. הוראה זו אינה משנה את המועד שבו תאגיד בנקאי יכיר בעסקאות בניירות ערך בדרך מקובלת.
 (2) רכישות רגילות ומכירות רגילות. היוצא מהכלל בסעיף 222. ה.(2). חל רק על חוזה, שכרוך במסירה עתידית של נכסים (למעט מכשירים פיננסיים או מכשירים נגזרים). כמו כן, על מנת שחוזה שמקיים את תנאי הסילוק נטו של סעיף 222. ב.ד.(1) וסעיף קטן א.(3) (א) ואת תנאי מנגנון השוק של סעיף 222. ב.ד.(2) וסעיף קטן א.(3) (ב) יהיה כשיר כחריג, חובה כי יהיה זה קרוב לודאי בתחילת ובמהלך תקופת החוזה הבודד שהחוזה לא יסולק נטו ויסתיים במסירה פיזית.

¹ חוזים הדורשים מסירה של ניירות ערך, שאינם ניתנים בנקל להמרה למזומנים (ולפיכך אינם מתירים סילוק נטו) אינם כפופים לדרישות של הוראה זו, אלא אם ישנו מנגנון שוק מחוץ לחוזה המאפשר סילוק נטו (בהתאם לסעיפים 222. ב.ד.(2) ו- 222א. א.(3) (ב)).

(3) חוזים מסוימים שאינם נסחרים בבורסה. חוזה שאינו נסחר בבורסה אינו

כפוף לדרישות הוראה זו, אם הבסיס הוא:

(א) משתנה אקלימי, גיאולוגי או משתנה פיזיקלי אחר. משתנים אקלימיים, גיאולוגיים או פיזיקליים אחרים כוללים משתנים כמו כמות הגשם או השלג במילימטרים שתדד באזור מסוים ועוצמת רעידת אדמה, כפי שנמדדת על ידי סולם ריכטר.

(ב) המחיר או הערך של

(1) נכס לא פיננסי של אחד הצדדים לחוזה, אלא אם נכס זה ניתן

בנקל להמרה למזומנים או

(2) התחייבות לא פיננסית של אחד הצדדים לחוזה, אלא אם

התחייבות זו דורשת מסירה של נכס, הניתן בנקל להמרה למזומנים.

חריג זה חל רק על נכסים לא פיננסיים שהם ייחודיים ורק אם נכס לא פיננסי שקשור לבסיס הוא בבעלות הצד שלא ירוויח, בהתאם לחוזה, מעליית מחיר או ערך הנכס הלא פיננסי. אם החוזה הוא חוזה אופציית רכש, החריג חל רק אם נכס לא פיננסי זה הוא בבעלות הצד שלא ירוויח, בהתאם לחוזה, מעליית מחיר או ערך הנכס הלא פיננסי מעל מחיר מימוש האופציה.

(ג) כמויות מסוימות של מכירות או הכנסות משירותים של אחד

הצדדים. יוצא מהכלל זה מיועד לחול על חוזים שסילוקם מבוסס על כמות הפריטים שנמכרו או היקף השירותים שניתנו. אין הוא מיועד לחול על חוזים, המבוססים על שינויים במכירות או בהכנסות כתוצאה משינויים במחירי שוק.

אם הבסיס של חוזה הוא שילוב של שני משתנים או יותר, ואחד או יותר אינם נכנסים לגדר אחד מהיוצאים מהכלל לעיל, היישום של הוראה זו לגבי אותו החוזה תלוי במאפיינים הבולטים של המשתנה המשולב. החוזה כפוף לדרישות הוראה זו, אם קיים מיתאם גבוה בין השינויים בבסיס המשולב לבין השינויים באחד המשתנים המרכיבים, שאינו נכנס לגדר של יוצא מהכלל.

ג. הדיון להלן מדגים את היישום של סעיף 222. במצבים מסוימים.

(1) רכישות או מכירות עתידיות של ניירות ערך כאשר יונפקו או של ניירות

ערך אחרים שעדיין לא קיימים. חוזים לרכישה או למכירה של ניירות ערך במועד הנפקתם או של ניירות ערך אחרים שעדיין לא קיימים נחשבים לעסקה בניירות ערך בדרך המקובלת, ולפיכך אינם כפופים לדרישות הוראה זו, רק אם:

(א) אין דרך אחרת לרכוש או למכור את נייר הערך,

(ב) המסירה של נייר הערך והסילוק יתרחשו בתקופה הקצרה ביותר

האפשרית לרכישה של נייר ערך מסוג זה, ו-

(ג) בתחילת החוזה ובמשך תקופת החיים שלו קרוב לודאי שהחוזה יוסדר בדרך של מסירה בפועל של נייר הערך כאשר הוא יונפק, ולא יסולק נטו.

חוזה לרכישה או למכירה של ניירות ערך כאשר יונפקו או של ניירות ערך אחרים שעדיין לא קיימים עשוי להיות כשיר לחריג של עסקאות בניירות ערך בדרך המקובלת גם אם הוא מתיר סילוק נטו (כפי שנדון בסעיפים 22ב. ד. (1) ו- 22א. א. (3)א)) או שקיים מנגנון שוק המאפשר סילוק נטו של החוזה (כפי שנדון בסעיפים 22ב. ד. (2) ו- 22א. א. (3)ב)). יש לתעד את הבסיס למסקנה שקרוב לודאי כי החוזה יוסדר בדרך של מסירה בפועל, ולא יסולק נטו. סילוק נטו (כפי שמתואר בסעיפים 22ב. ד. (1) ו- 22ד. (2)) של חוזים שהוגדרו כחריג של עסקאות בניירות ערך בדרך המקובלת יעלה ספק לגבי נאותות הסיווג המתמשך של כל קבוצת החוזים שיועדו באופן דומה כחריג זה. בנוסף, אם תאגיד בנקאי מטפל בחוזה לרכישה או למכירה של ניירות ערך כאשר יונפקו או של ניירות ערך שעדיין לא קיימים על בסיס מועד העסקה, במקום על בסיס מועד הסילוק, ולפיכך מכיר ברכישה או במכירה של ניירות ערך במועד יצירת החוזה, התאגיד הבנקאי יישם את החריג של עסקאות בניירות ערך בדרך המקובלת על החוזה הזה.

(א1) חוזים צמודי אשראי (credit-indexed contracts) (המכונים לעתים קרובות

נגזרי אשראי). סוגים שונים ורבים של חוזים צמודים לאיכות האשראי של תאגיד מסוים או של קבוצת תאגידים, אך לא כולם הם מכשירים נגזרים. חוזים צמודי אשראי בעלי מאפיינים מסוימים, המתוארים בסעיף 22ב. ה. (4), הם ערבויות ואינם כפופים לדרישות הוראה זו. חוזים צמודי אשראי, שאינם בעלי המאפיינים הנחוצים על מנת שייכנסו לגדר היוצא מהכלל בסעיף 22ב. ה. (4), כפופים לדרישות הוראה זו. דוגמא אחת לסוג החוזים האחרון היא חוזה צמוד אשראי, שדורש תשלום עקב שינויים באיכות האשראי של תאגיד מסוים, אפילו אם לאף צד לא נגרם הפסד כתוצאה מהשינוי (פרט להפסד שנגרם בגין התשלום בהתאם לחוזה צמוד האשראי).

(2) מכירות בחסר (מכירות של ניירות ערך מושאלים)¹. מכירות בחסר בדרך

כלל כוללות את הפעילויות הבאות:

- (א) מכירת נייר ערך (על ידי המוכר בחסר לקונה)
- (ב) שאילת נייר ערך (על ידי המוכר בחסר מהמשאיל)
- (ג) מסירת נייר הערך המושאל (על ידי המוכר בחסר לקונה)
- (ד) רכישת נייר ערך (על ידי המוכר בחסר מהשוק)
- (ה) מסירת נייר הערך הנרכש (על ידי המוכר בחסר למשאיל).

¹ דיון זה חל רק על מכירות בחסר עם המאפיינים המתוארים כאן. מספר קבוצות של עסקאות, שאליהן מתייחסים כאל מכירות בחסר, ייתכן ותהיינה בעלות מאפיינים שונים. אם כן, ניתוח שונה יהיה מתאים, ויתכן כי מכשירים נגזרים אחרים יהיו מעורבים.

חמש פעילויות אלה כרוכות בשלושה חוזים נפרדים. חוזה שמאפיין מכירה בחסר כרוך בפעילויות ג.2(ב) ו- ג.2(ה), שאילת נייר ערך ומסירת נייר ערך זהה במקומו. חוזה כזה הנו בעל שניים מתוך שלושת המאפיינים של מכשיר נגזר. הסילוק מבוסס על בסיס (המחיר של נייר הערך) ועל סכום נקוב (הסכום שעל פני נייר הערך או מספר המניות), והסילוק מבוצע בדרך של מסירה של נייר ערך, הניתן בנקל להמרה למזומנים. אולם, המאפיין הנוסף, היעדר השקעה ראשונית נטו, או השקעה ראשונית נטו שהינה קטנה ביותר מסכום זניח מזו שהייתה נדרשת בסוגי חוזים אחרים שהיו צפויים להגיב בצורה דומה על שינויים בגורמי שוק, אינו מתקיים (ראה סעיף 222.ב.ג.). נייר הערך המושאל הוא ההשקעה הראשונית נטו של המשאיל בחוזה. לכן, החוזה המתייחס לפעילויות ג.2(ב) ו- ג.2(ה) אינו מכשיר נגזר. שני החוזים האחרים (אחד לפעילויות ג.2(א) ו- ג.2(ג) והאחר לפעילות ג.2(ד)) הם שגרתיים ובדרך כלל אין מעורבים בהם מכשירים נגזרים. אולם, אם מעורבת עסקת אקדמה לרכישה או למכירה והחוזה אינו כשיר ליוצא מהכלל בסעיף 222.ב.ה(1), העסקה כפופה לדרישות הוראה זו.

△

יישום המבחן של "קשור באופן ברור והדוק" – סעיף 22ג.

ד. בדיון האם מכשיר מעורב מכיל מכשיר נגזר משובץ (להלן גם נגזר משובץ), המצדיק טיפול חשבונאי נפרד, סעיף 22ג. א. מתמקד בשאלה האם המאפיינים הכלכליים והסיכונים של הנגזר המשובץ קשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים ולסיכונים של החוזה המארח. אם החוזה המארח כולל זכות שוירית (residual interest) בתאגיד, אזי המאפיינים הכלכליים והסיכונים שלו נחשבים לכאלה של מכשיר הוני והנגזר המשובץ צריך שיהיה בעיקר בעל מאפיינים הוניים (מתייחסים לאותו תאגיד), כדי שייחשב קשור באופן ברור והדוק לחוזה המארח. אולם, במקרה השכיח ביותר, חוזה מארח שהינו מכשיר פיננסי לא יכול דרישה לזכות שוירית בתאגיד, ולפיכך המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח יחשבו כאלה של מכשיר חוב. לדוגמא, למרות שהמכשיר המעורב בשלמותו (overall) שקובע פירעון של הקרן, עשוי לכלול תשואה המבוססת על מחיר השוק (הבסיס כמוגדר בהוראות הדיווח לציבור) של המניות הרגילות של תאגיד א', בחוזה המארח לא מעורבות זכויות שויריות קיימות או פוטנציאליות כלשהן, (כלומר, זכויות בעלות), ולפיכך הוא לא יהיה מכשיר הוני. במקום זאת, החוזה המארח יחשב למכשיר חוב, והנגזר המשובץ, הכולל את התשואה המבוססת על הון, לא יהיה קשור באופן ברור והדוק לחוזה המארח. אם הנגזר המשובץ נחשב לכזה שאיננו קשור באופן ברור והדוק לחוזה המארח, יש להפריד את הנגזר המשובץ מהחוזה המארח והטיפול החשבונאי בו על ידי שני הצדדים למכשיר המעורב יהיה כמכשיר נגזר, למעט במקרים כאמור בסעיף 22ב. ו. (1).

ה. ההנחיות הבאות רלבנטיות להחלטה, האם המאפיינים הכלכליים והסיכונים של הנגזר המשובץ קשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים ולסיכונים של החוזה המארח.

(1) מדדים של שעורי ריבית. נגזר משובץ, שבו הבסיס הוא שיעור ריבית או מדד שעורי ריבית, נחשב כקשור באופן ברור והדוק עם חוזה מארח הנחשב מכשיר חוב, אלא אם, כאמור בסעיף 22ג. ב., הנגזר המשובץ כולל תנאי אשר:

(א) מתיר אפשרות כלשהי, לפיה תקבולי המזומנים הבלתי מהוונים נטו של המשקיע (או המלווה) במהלך חיי המכשיר לא יכסו באופן משמעותי את כל (substantially all) השקעתו הראשונית הרשומה במכשיר המעורב בהתאם לתנאיו החוזיים, או

△

(ב) יכול באפשרות כלשהי לגרום ששיעור התשואה למשקיע בגין החוזה המארח יהיה לפחות כפול מהשיעור ההתחלתי, ובו זמנית יכול לגרום ששיעור התשואה יהיה לפחות כפול משיעור התשואה השוטף שהיה מתקבל בשוק במועד התרחיש העתידי (then-current) בגין חוזה עם תנאים זהים לתנאים של החוזה המארח הנוגע לחייב בעל איכות אשראי דומה. הדרישה להפרדת הנגזר המשובץ מהחוזה המארח תיושם על ידי שני הצדדים למכשיר המעורב, למרות שהמבחנים לעיל מתמקדים בתקבולי המזומנים נטו של המשקיע. זכויות שירות פשוטות (plain vanilla), הכרוכות במחויבות לבצע שירות ובזכות לקבלת עמלות בגין ביצוע שירות זה, אינן כוללות נגזר משובץ שיש להפריד מאותן זכויות שירות ולטפל בו חשבונאית כנגזר.

(2) תשלומי ריבית צמודים לאינפלציה. שיעור הריבית ושיעור האינפלציה בסביבה הכלכלית של המטבע בו נקוב מכשיר החוב, נחשבים כקשורים באופן ברור והדוק. לפיכך, בחוזים צמודים לאינפלציה שאינם ממונפים (nonleveraged inflation-indexed), (מכשירי חוב, מחויבויות בגין חכירה הונית, מחויבויות בגין פנסיה וכו') לא יופרד הנגזר המשובץ הקשור לאינפלציה מהחוזה המארח.

(3) תשלומים רגישים לאשראי (credit-sensitive payments). איכות האשראי של החייב ושיעור הריבית על מכשיר חוב נחשבים כקשורים באופן ברור והדוק. לפיכך, לגבי מכשירי חוב שבהם שיעור הריבית נקבע מחדש (reset) במקרה של :

(א) אי קיום תנאי עיקרי בהסכם אשראי (default) (כגון הפרה של תנאי הקשור בסיכון אשראי),

(ב) שינוי בדרוג האשראי המתפרסם לגבי החייב, או

(ג) שינוי באיכות האשראי של החייב כפי שעולה משינוי במרווח שלו מעבר לאגרות חוב ממשלתיות (treasury bonds), הנגזר המשובץ המתייחס לא יופרד מהחוזה המארח.

(4) אופציות רכש ומכר על מכשיר חוב (calls and puts on debt instruments). אופציות רכש (או אופציות מכר) היכולות להאיץ את החזר הקרן של מכשיר חוב נחשבות כקשורות באופן ברור והדוק למכשיר החוב הדורש החזרי קרן, אלא אם מתקיימים שני התנאים הבאים :

(א) החוב כרוך בפרמיה או בניכיון משמעותיים (substantial) (נפוץ באגרות חוב עם תלוש אפס (zero coupon bonds)); וגם

(ב) אופציית הרכש או המכר ניתנות למימוש רק בהתקיים נסיבות תלויות (contingently exercisable),

ובתנאי שאופציות הרכש (או אופציות המכר) נחשבות כקשורות באופן ברור והדוק למכשיר החוב המארח גם בהתאם לסעיף 22ג.ב..

לפיכך, אם אין מדובר בפרמיה או בניכיון משמעותיים, אופציות הרכש והמכר המשובצות (לרבות אופציות רכש או מכר תלויות שלא ניתן לממשן אלא אם יתרחש אירוע של אי קיום תנאי עיקרי בהסכם האשראי) לא תופרדנה מהחוזה המארח. אולם, אופציות רכש ומכר שמימושן תלוי תחשבה כקשורות באופן ברור והדוק אם תוצמדנה רק לשעורי ריבית או לסיכון אשראי, ולא לאירוע או גורם חיצוניים כלשהם. מנגד, אופציות רכש (או אופציות מכר) שאינן מאיצות החזר קרן של מכשיר חוב, אך במקום זאת דורשות סילוק במזומן בסכום השווה למחיר האופציה במועד המימוש לא תחשבה כקשורות באופן ברור והדוק למכשיר החוב שבו הן משובצות.

△

לאור האמור לעיל, ולאור התנאים שנקבעו בצו הבנקאות (עמלות פרעון מוקדם), אופציה לפרעון מוקדם, המשובצת בהלוואה לדיור, כהגדרתה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 451 – "נהלים למתן הלוואות לדיור", נחשבת כקשורה באופן ברור והדוק להלוואה לדיור המארחת.

(5) אופציות רכש ומכר על מכשירי הון (*Calls and puts on equity instruments*).

אופציית מכר המאפשרת למחזיק לדרוש מהמנפיק של מכשיר הון לרכוש חזרה את מכשיר ההון תמורת מזומן או נכסים אחרים אינה נחשבת כקשורה באופן ברור והדוק למכשיר הון זה. לפיכך אופציית מכר כזו, המשובצת במכשיר הון נסחר בשוק (*publicly traded*) אליו היא קשורה, תופרד מהחוזה המארח על ידי המחזיק במכשיר ההון אם גם התנאים בסעיפים 22ג. א. (2) ו- א. (3) מתקיימים. אופציית מכר זו תופרד מהחוזה המארח גם על ידי המנפיק של מכשיר ההון, למעט במקרים בהם אופציית המכר אינה נחשבת כמכשיר נגזר לפי סעיף 22ב. ו. (1) מפני שהיא מסווגת כהון בעלי מניות. אופציית רכש שנרכשה המאפשרת למנפיק של מכשיר הוני (כגון מניות רגילות), לרכוש חזרה מכשיר הוני זה, לא תחשב כמכשיר נגזר ע"י מנפיק המכשיר ההוני בהתאם לסעיף 22ב. ו. (1) לפיכך, אם אופציית הרכש הייתה משובצת במכשיר ההון המתייחס, המנפיק לא היה מפריד אותה מהחוזה המארח. אולם, לגבי המחזיק של המכשיר ההוני המתייחס, אופציית הרכש הכתובה המשובצת לא תחשב כקשורה באופן ברור והדוק למכשיר ההון, ולפיכך יש להפריד אותה מהחוזה המארח, אם התנאים בסעיפים 22ג. א. (2) ו- א. (3) מתקיימים.

(6) רצפה, תקרה ורצועה של שיעור ריבית (*Floors, caps, and collars*). רצפה או תקרה (או רצועה שהיא שילוב של רצפה ותקרה) של שעורי ריבית ושעורי

הריבית על מכשיר חוב נחשבים כקשורים באופן ברור והדוק אלא אם מתקיים לפחות אחד מהתנאים המפורטים בסעיפים 22ג. ב. (1) ו- ב. (2), ואז הרצפות או התקרות לא נחשבות כקשורות באופן ברור והדוק.

△

(7) אופציות להארכת תקופה (*Term-extending options*). נגזר משובץ המקיים את אחד מהתנאים:

- (א) מאפשר באופן חד צדדי לאחד הצדדים להאריך באופן משמעותי את יתרת התקופה לפירעון, או
- (ב) מאריך באופן אוטומטי משמעותית את יתרת התקופה בקרות אירועים או תנאים מסוימים

אינו נחשב קשור באופן ברור והדוק לשיעור הריבית על מכשיר חוב, אלא אם בו זמנית שיעור הריבית לתקופה המוארכת נקבע מחדש בקירוב לפי שיעור ריבית השוק השוטפת וכן מכשיר החוב מלכתחילה לא היה כרוך בניכיון משמעותי. לפיכך, אם אין קביעה מחדש של שיעורי ריבית, הנגזר המשובץ אינו קשור באופן ברור והדוק לחוזה המארח. כלומר, אופציה להארכת תקופה אינה יכולה לשמש לעקיפת (*circumvent*) המגבלה בסעיף קטן ה. (1) בדבר משקיע שלא יכסה באופן משמעותי את כל השקעתו הראשונית הרשומה.

(8) תשלומי ריבית צמודי הון (*Equity-indexed interest payments*). שינויים בשווי הוגן של זכויות הוניות ותשואת הריבית על מכשיר חוב אינם קשורים באופן ברור והדוק. לפיכך, יש להפריד מהחוזה המארח נגזר הקשור להון המשובץ במכשיר חוב צמוד הון, (בין אם הוא מבוסס על מחיר מניה רגילה מסוימת ובין אם הוא מבוסס על מדד של סל מכשירים הוניים), הטיפול החשבונאי בו יהיה כמו במכשיר נגזר.

(9) תשלומי קרן או ריבית הצמודים לסחורות (*Commodity - indexed interest*) (*or principal payments*). השינויים בשווי הוגן של סחורה (או נכס אחר) ותשואת הריבית על מכשיר חוב אינם קשורים באופן ברור והדוק. לפיכך, יש להפריד נגזר הקשור לסחורות המשובץ במכשיר חוב צמוד לסחורות, מהחוזה המארח שאינו סחורה, והטיפול החשבונאי בו יהיה כמו במכשיר נגזר.

(10) דמי שכירות צמודים (*Indexed rentals*):

(א) דמי שכירות צמודים לאינפלציה (*inflation-indexed rentals*). דמי שכירות עבור שימוש בנכסים שכורים והתאמות לאינפלציה של רכוש דומה נחשבים כקשורים באופן ברור והדוק. לפיכך, למעט מקרה בו מעורב גורם מינוף משמעותי, נגזר הקשור לאינפלציה המשובץ בחוזה שכירות צמוד לאינפלציה לא יופרד מהחוזה המארח.

(ב) דמי שכירות מותנים המבוססים על מכירות קשורות (*Contingent rentals based on related sales*). חוזי שכירות הכוללים דמי שכירות מותנים המבוססים על מכירות מסוימות של השוכר, לא יחייבו להפריד מהחוזה המארח את הנגזר המשובץ המתייחס

△

לדמי השכירות המותנים, מאחר שעל פי סעיף 222.ה. (5) (ג) חוזה שאינו נסחר בבורסה ואשר הבסיס שלו הוא היקפים שנקבעו של מכירות על ידי אחד הצדדים לחוזה, לא יהיה כפוף לדרישות הוראה זו.

(ג) דמי שכירות מותנים המבוססים על שיעור ריבית משתנה (*Contingent rentals based on a variable interest rate*). ההתחייבות לבצע תשלומים עתידיים עבור שימוש בנכסים שכורים והתאמת תשלומים אלה על מנת לשקף שינויים במדד שעורי ריבית משתנה, תחשבנה כקשורות באופן ברור והדוק. לפיכך, חוזי שכירות הכוללים דמי שכירות מותנים המבוססים על שינויים בשיעור הפריים לא יגרמו להפריד את הנגזר המשובץ המתייחס לדמי השכירות המותנים מהחוזה המארח.

(11) **חוב הניתן להמרה (*Convertible debt*)**. השינויים בשווי ההוגן של זכויות הוניות ושיעורי הריבית על מכשיר חוב אינם קשורים באופן ברור והדוק. לפיכך, לגבי אגרת חוב הניתנת להמרה למספר מוגדר של מניות רגילות של החייב או של תאגיד אחר, יש להפריד את הנגזר המשובץ (דהיינו, אופציית ההמרה) מחוזה החוב המארח והטיפול החשבונאי בו יהיה כמו במכשיר נגזר, בתנאי שאופציית ההמרה, כמכשיר העומד בפני עצמו, היתה נחשבת כמכשיר נגזר הכפוף לדרישות הוראה זו. (לדוגמא, אם מניה רגילה אינה ניתנת להמרה בנקל למזומנים, אופציית המרה המחייבת רכישה של המניה הרגילה לא תטופל כנגזר). טיפול חשבונאי זה חל רק על המחזיק (המשקיע), שהיוצא מן הכלל בסעיף 222.ו. אינו חל עליו, אם החוב ניתן להמרה למניות רגילות של החייב, כיוון שבהתאם לסעיף 222.ו. (1), אופציה נפרדת עם אותם תנאים לא היתה נחשבת כנגזר אצל המנפיק.

(12) **מניות בכורה הניתנות להמרה (*convertible preferred stock*)**. כיון שהשינויים בשווי הוגן של זכויות הוניות ושיעורי ריבית על מכשיר חוב אינם קשורים באופן ברור והדוק, יש לבחון את התנאים של מניות הבכורה (ללא אופציית ההמרה) כדי לקבוע, האם מניות הבכורה (ולפיכך החוזה המארח הפוטנציאלי) דומות (akin to) יותר למכשיר הוני או למכשיר חוב. מניות בכורה אופייניות המקנות זכות לדיבידנד צביר בשיעור קבוע ולפדיון מחייב (mandatory) דומות יותר לחוב, בעוד שמניות בכורה צוברות, משתתפות וצמיתות דומות יותר למכשיר הוני.

222. מדריך יישום – פרק 2: הערכת אפקטיביות הגידור (10/02)

דרישות אפקטיביות הגידור של הוראה זו

א. הוראה זו דורשת שתאגיד בנקאי יגדיר, בעת שהוא מיעד יחס גידור, את השיטה שתשמש אותו להערכת אפקטיביות הגידור בהשגת שינויים מקזזים בשווי ההוגן או בהשגת תזרימי מזומנים מקזזים שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר. כמו כן דורשת ההוראה שתאגיד בנקאי ישתמש באופן עקבי במהלך כל תקופת הגידור באותה השיטה שהוגדרה כדי

- (1) להעריך בתחילת הגידור ועל בסיס מתמשך האם הוא צופה כי יחס הגידור יהיה בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת קיזוז וגם-
- (2) למדוד את החלק הלא אפקטיבי של הגידור.

אם התאגיד הבנקאי מזהה שיטה משופרת ורוצה ליישם אותה מאותו מועד ואילך, הוא חייב להפסיק את יחס הגידור הקיים ולייעד מחדש את היחס תוך שימוש בשיטה המשופרת. הוראה זו אינה מציינת שיטה יחידה להערכה האם הגידור צפוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה, או למדידת חוסר האפקטיביות של הגידור. ההתאמה (appropriateness) של שיטה מסוימת כדי להעריך אפקטיביות של גידור יכולה להיות תלויה באופי הסיכון המגודר ובסוג המכשיר המגדר בו משתמשים. אולם, בדרך כלל תאגיד בנקאי צריך להעריך באופן דומה אפקטיביות של גידורים דומים; שימוש בשיטות שונות לגידורים דומים טעון הצדקה.

ב. בהגדרת אופן ההערכה של אפקטיביות גידור, תאגיד בנקאי חייב לציין האם הוא יכול להערכה זו את כל הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר. הוראה זו מתירה לתאגיד בנקאי (אך אינה דורשת ממנו) להוציא מההערכה של אפקטיביות הגידור את ערך הזמן (כולו או חלקו) של המכשיר המגדר, כאמור להלן:

- (1) אם האפקטיביות של גידור באמצעות חוזה אופציה מוערכת בהתבסס על שינויים בערך הפנימי של האופציה, השינוי בערך הזמן של החוזה יוצא מההערכה של אפקטיביות הגידור.
- (2) אם האפקטיביות של גידור באמצעות חוזה אופציה מוערכת בהתבסס על שינויים בערך המינימום (minimum value) של האופציה, כלומר, הערך הפנימי שלה בתוספת השפעת ההיוון, השינוי בערך התנדוטיות של החוזה יוצא מההערכה של אפקטיביות הגידור.
- (3) אם האפקטיביות של גידור באמצעות חוזה אקדמה (forward) או חוזה עתידי (future) מוערכת בהתבסס על שינויים בשווי הוגן שניתן ליחס אותם לשינויים במחירי ספוט, השינויים בשווי ההוגן של החוזה המתייחסים לשינויים בהפרש שבין מחיר הספוט לבין מחיר הפורוורד או המחיר העתידי (future price) יוצאו מההערכה של אפקטיביות הגידור.

בכל אחת מהנסיבות שתוארו לעיל, שינויים במרכיב שהוצא מההערכה של האפקטיביות ייכללו באופן שוטף בדוח רווח והפסד, ביחד עם חוסר אפקטיביות

כלשהו המתקבל לפי השיטה שהוגדרה להערכה של חוסר האפקטיביות. כפי שצוין בסעיף קטן א., האפקטיביות של גידורים דומים צריכה בדרך כלל להיות מוערכת באופן דומה; זה כולל האם מרכיב של הרווח או ההפסד מנגזר מוצא מההערכה של האפקטיביות. מרכיבים אחרים של רווח או הפסד מהמכשיר המגדר המיועד לא יוצאו מההערכה של אפקטיביות הגידור.

ג. בהערכת האפקטיביות של גידור תזרים מזומנים, תאגיד בנקאי בדרך כלל יצטרך להתחשב בערך הזמן של הכסף אם הוא משמעותי בנסיבות העניין. התחשבות בהשפעת ערך הזמן של הכסף חשובה במיוחד אם המכשיר המגדר כרוך בסילוקי מזומן תקופתיים. דוגמא למקרה בו סביר כי תאגיד בנקאי ישקף את ערך הזמן של הכסף היא אסטרטגיית מעקב (tailing strategy) באמצעות חוזים עתידיים. כאשר משתמשים באסטרטגיית מעקב, התאגיד הבנקאי מתאים את הגודל או את הסכום של החוזים העתידיים המשמשים בגידור, כך שההכנסות (או ההוצאות) מהשקעה מחדש (או מימון - funding) של רווחים (או הפסדים) מהחוזים העתידיים הנסלקים מדי יום לא תעוותנה את תוצאות הגידור. כדי להעריך קיזוז של תזרימי מזומנים צפויים כאשר משתמשים באסטרטגיית מעקב, יתכן כי התאגיד הבנקאי יוכל לשקף את ערך הזמן של הכסף על ידי השוואת הערך הנוכחי של תזרים המזומנים החזוי המגודר עם התוצאות של המכשיר המגדר.

ד. לעתים קל להעריך אם יחס גידור כשיר להיות בעל אפקטיביות גבוהה, ולא יהיה חוסר אפקטיביות שיוכר בדוח רווח והפסד במהלך תקופת הגידור. אם התנאים הקריטיים של המכשיר המגדר זהים לתנאים של הנכס המגודר כולו או של ההתחייבות המגודרת כולה (בניגוד לתזרימי מזומנים מסוימים) או של העסקה החזויה המגודרת כולה, התאגיד הבנקאי יוכל להסיק כי שינויים בשווי הוגן או בתזרימי מזומנים, שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, צפויים להתקזז במלואם בתחילת הגידור ועל בסיס מתמשך.

ה. אולם, ההערכה של אפקטיביות הגידור והמדידה של החלק הלא אפקטיבי של הגידור יכולות להיות מורכבות יותר. לדוגמא, חוסר אפקטיביות של גידור יתקבל, בין היתר, בנסיבות הבאות:

(1) הבדל בין נכס הבסיס של המכשיר המגדר והפריט המגודר או העסקה המגודרת (כגון מכשיר מגדר שנכס הבסיס שלו מרק גרמני ופריט מגודר שנכס הבסיס שלו גילדן הולנדי), במידה בה התנודה של נכסי בסיס אלה אינה מקבילה (in tandem).

(2) הבדלים בין התנאים הקריטיים של המכשיר המגדר והפריט המגודר או העסקה המגודרת, כגון הבדלים בסכומים הנקובים, במועדי פירעון, בכמויות, במיקום, או במועדי מסירה.

כמו כן, יתקבל חוסר אפקטיביות אם חלק מהשינוי בשווי ההוגן של נגזר ניתן לייחוס לשינוי באיכות האשראי של הצד הנגדי.

1. גידור שעומד במבחן האפקטיביות המתואר בסעיפים 22ה. א. (2) ו- 22ו. א. (2) (כלומר, הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך, התאגיד הבנקאי צופה שהגידור יהיה בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקוזזים בשווי הוגן או בתזרימי מזומנים) חייב לעמוד גם במבחנים האחרים של חשבונאות גידור כדי להיות כשיר לחשבונאות גידור. אם הגידור כשיר לחשבונאות גידור בתחילת הגידור, התאגיד הבנקאי ימשיך להעריך האם הגידור עומד במבחן האפקטיביות וכמו כן ימדוד כל חוסר אפקטיביות במשך תקופת הגידור. אם הגידור לא עומד במבחן האפקטיביות בזמן כלשהו (כלומר, אם התאגיד הבנקאי אינו צופה שהגידור יהיה בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקוזזים בשווי הוגן או בתזרימי מזומנים), הגידור מפסיק להיות כשיר לחשבונאות גידור. הדיון במדידה של חוסר אפקטיביות גידור בדוגמאות שבהמשך פרק זה של המדריך, יוצא מההנחה שבתחילת הגידור, הגידור מקיים את כל המבחנים של חשבונאות גידור.

הנחה שלא קיים חוסר אפקטיביות בגידור באמצעות חוזה להחלפת שיעורי ריבית

2. הנחה שלא קיים חוסר אפקטיביות חשובה במיוחד ביחס גידור שבו מעורבים מכשיר פיננסי נושא ריבית וחוזה להחלפת שיעורי ריבית, מאחר שהיא מפשטת משמעותית את החישובים הדרושים לביצוע הפעולות בהנהלת החשבונות. תאגיד בנקאי יכול להניח שלא קיים חוסר אפקטיביות ביחס גידור של סיכון שיעורי ריבית שבו מעורבים נכס או התחייבות נושאי ריבית שהוכרו וחוזו להחלפת שיעורי ריבית (או מכשיר מגדר מורכב, המורכב מחוזה להחלפת שיעורי ריבית ואופצית רכש או מכר הפכית בהתאם לסעיף קטן ז. (4) להלן), אם כל התנאים הרלבנטיים (applicable) ברשימה שלהלן מתקיימים:

תנאים הרלבנטיים הן לגידורי שווי הוגן והן לגידורי תזרימי מזומנים

- (1) הסכום הנקוב של חוזה ההחלפה תואם את סכום הקרן של הנכס או ההתחייבות נושאי הריבית המגודרים.
- (2) אם המכשיר המגדר הוא חוזה להחלפת שיעורי ריבית בלבד, השווי ההוגן של חוזה ההחלפה בתחילת (inception) יחס הגידור הוא אפס. אם המכשיר המגדר הוא נגזר מורכב, המורכב מחוזה להחלפת שיעורי ריבית ואופצית רכש או מכר הפכית בהתאם לסעיף קטן ז. (4), הפרמיה עבור אופצית הרכש או המכר הפכית חייבת להיות משולמת או להתקבל באופן זהה לפרמיה עבור אופציית הרכש או המכר המשובצת בפריט המגודר. כלומר, התאגיד הבנקאי חייב לקבוע האם הפרמיה הגלומה (implicit) שמשולמת עבור אופציית הרכש שנרכשה או אופציית המכר שנכתבה המשובצת בפריט המגודר שולמה בעיקר (principally) במועד היצירה-רכישה (באמצעות

פרמיה או ניכיון במועד ההנפקה המקורי) או משולמת בעיקר לאורך חיי הפריט המגודר (באמצעות התאמה לשיעור הריבית). אם הפרמיה הגלומה ששולמה עבור אופציית הרכש או המכר המשובצת בפריט המגודר שולמה בעיקר במועד היצירה-רכישה, השווי ההוגן של המכשיר המגדר בתחילת יחס הגידור חייב להיות שווה לשווי ההוגן של אופציית הרכש או המכר ההפכית. לעומת זאת, אם הפרמיה הגלומה המשולמת עבור אופציית הרכש או המכר המשובצת בפריט המגודר משולמת בעיקר לאורך חיי הפריט המגודר, השווי ההוגן של המכשיר המגדר בתחילת יחס הגידור חייב להיות אפס.

(3) הנוסחה לחישוב הסילוקים נטו בהתאם לחוזה החלפת שיעורי הריבית זהה לכל אחד מהסילוקים נטו (כלומר, לאורך כל התקופה שיעור הריבית הקבוע זהה ושיעור הריבית המשתנה מבוסס על אותו מדד וכולל אותה התאמה קבועה או אינו כולל התאמה כלשהי).

(4) הנכס או ההתחייבות נושאי הריבית אינם ניתנים לפירעון מוקדם (דהיינו, אינם ניתנים לסילוק ע"י אחד מהצדדים לפני מועד הפרעון שנקבע), למעט כפי שמצוין במשפטים הבאים. מבחן זה איננו מתייחס לנכס או להתחייבות נושאי ריבית הניתנים לפירעון מוקדם, אך ורק עקב אופציית רכש משובצת, בתנאי שהמכשיר המגדר הינו נגזר מורכב, המורכב מחוזה החלפת שיעורי הריבית ואופציית

רכש הפכית (mirror image call option) משובצת. אופציית הרכש המשובצת בחוזה ההחלפה נחשבת הפכית לאופציית הרכש המשובצת בפריט המגודר אם (1) התנאים של שתי אופציות הרכש תואמים (כולל התאמה בזמני פירעון, מחיר מימוש, סכומים נקובים מתייחסים, תדירות ועיתוי התשלומים והתאריכים בהם ניתן לממש את האופציות) ו-(2) התאגיד הבנקאי הינו הכותב של אופציית רכש אחת והמחזיק (או הרוכש) של אופציית הרכש האחרת. באופן דומה, מבחן זה איננו מתייחס לנכס או להתחייבות נושאי ריבית הניתנים לפירעון מוקדם, אך ורק עקב אופציית מכר משובצת, בתנאי שהמכשיר המגדר הוא נגזר מורכב, המורכב מחוזה החלפת שיעורי הריבית ואופציית מכר הפכית (mirror image put option) משובצת.

- (5) המדד אשר על פיו מבוססת הרגל המשתנה של חוזה ההחלפה תואם לשיעור ריבית העוגן המיועד כסיכון שיעור הריבית המגודר עבור יחס גידור זה.¹
- (6) כל תנאי אחר במכשירים הפיננסיים נושאי הריבית או בחוזי החלפת שיעורי הריבית אופייני למכשירים אלה ואינו סותר את ההנחה שלא קיים חוסר אפקטיביות.

תנאים הרלבנטיים לגידורי שווי הוגן בלבד

- (7) מועד פקיעת חוזה ההחלפה תואם את מועד הפירעון של הנכס או ההתחייבות נושאי הריבית.
- (8) אין ריצפה או תקרה לשיעור הריבית המשתנה של חוזה ההחלפה.
- (9) פרקי הזמן שבין הקביעה מחדש של שיעור הריבית המשתנה של חוזה ההחלפה תכופים מספיק כדי להצדיק הנחה, שהתקבול או התשלום המשתנים הם בריבית שוק (בדרך כלל שלושה עד שישה חודשים או פחות).

תנאים הרלבנטיים לגידורי תזרים מזומנים בלבד

- (10) כל תקבולי או תשלומי הריבית בגין הנכס או ההתחייבות נושאי הריבית המשתנה לאורך תקופת חוזה ההחלפה מיועדים כמגודרים, ואף אחד מתשלומי הריבית מעבר לתקופת חוזה ההחלפה אינו מיועד כמגודר.
- (11) אין ריצפה או תקרה (cap) לשיעור הריבית המשתנה של חוזה ההחלפה, אלא אם יש ריצפה או תקרה לנכס או להתחייבות נושאי הריבית המשתנה. במקרה זה, חוזה ההחלפה חייב לכלול ריצפה או תקרה לשיעור הריבית המשתנה, הניתנים להשוואה (comparable) עם הרצפה או התקרה בגין הנכס או ההתחייבות נושאי הריבית המשתנה. (למטרה זו, משמעות המונח ניתנים להשוואה אינה בהכרח שווים. לדוגמא, אם שיעור הריבית

¹ עבור מצבי גידור תזרים מזומנים שבהם תזרימי המזומנים של הפריט המגודר והמכשיר המגדר מבוססים על מדד זהה אך מדד זה איננו שיעור ריבית העוגן, השיטה המקוצרת אינה מותרת. בכל אופן, התאגיד הבנקאי יכול להשיג תוצאות דומות לאלה שהיו מושגות אילו השיטה המקוצרת הייתה מותרת.

המשתנה של חוזה ההחלפה הוא ליבור ושיעור הריבית המשתנה של הנכס היא ליבור בתוספת 2 אחוזים, תקרה של 10 אחוזים בחוזה ההחלפה תהיה ניתנת להשוואה עם תקרה של 12 אחוזים בנכס).

(12) מועדי הקביעה מחדש של שיעור הריבית תואמים את אלה של הנכס או ההתחייבות נושאי הריבית המשתנה.

ח. שיעור הריבית הקבוע בגין פריט מגודר אינו חייב להתאים במדויק לשיעור הריבית הקבוע בגין חוזה ההחלפה המיועד כגידור שווי הוגן. כמו כן שיעור הריבית המשתנה בגין נכס או התחייבות נושאי ריבית אינו חייב להיות זהה לשיעור הריבית המשתנה בגין חוזה החלפה המיועד כגידור תזרים מזומנים. השווי ההוגן של חוזה ההחלפה נובע מהסילוקים נטו שלו. שיעור הריבית הקבוע ושיעור הריבית המשתנה בגין חוזה ההחלפה יכולים להשתנות מבלי להשפיע על הסילוק נטו, אם שניהם משתנים באותו סכום. כלומר, לחוזה החלפה עם תשלום המבוסס על ליבור ותקבול המבוסס על שיעור ריבית קבוע של 5 אחוזים יש אותם סילוקים נטו ואותו שווי הוגן כמו חוזה החלפה עם תשלום המבוסס על ליבור בתוספת 1 אחוז ותקבול המבוסס על שיעור ריבית קבוע של 6 אחוזים.

ט. סיכוני אשראי הניתנים להשוואה בתחילה אינם מהווים תנאי להנחה שלא קיים חוסר אפקטיביות, למרות שהשגת קיזוז מלא בפועל היתה דורשת שימוש בשיעורי היוון זהים לקביעת השווי ההוגן של חוזה ההחלפה ושל הפריט המגודר או העסקה המגודרת. כדי להצדיק שימוש בשיעורי היוון זהים, על סיכוני האשראי, המתייחסים לשני הצדדים לחוזה ההחלפה כמו גם לחייב בנכס נושא הריבית המגודר (בגידור שווי הוגן) או בנכס נושא הריבית בשיעור משתנה שתשלומי הריבית בגינו מגודרים (בגידור תזרים מזומנים), להיות זהים. אולם, מאחר שקושי זה נובע מיחסי הגומלין בין סיכון שיעורי ריבית וסיכון אשראי, שאינם ניתנים בקלות להפרדה, איכות אשראי שניתנת להשוואה אינה נחשבת תנאי הכרחי כדי להניח שלא קיים חוסר אפקטיביות בגידור של סיכון שיעורי ריבית.

גידור של סיכון מטבע חוץ לאחר מס

י. הוראה זו אינה פוסלת גידור של סיכון מטבע חוץ על בסיס לאחר מס, החלק של הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר שמעבר להפסד או לרווח בגין הפריט המגודר, נדרש להיכלל כקיזוז להשפעות המס המתייחסות בתקופה בה השפעות מס אלו מוכרות.

דוגמאות להערכת אפקטיביות ולמדידת חוסר אפקטיביות

יא. הדוגמאות המובאות להלן ממחישות מספר דרכים, בהן יכול תאגיד בנקאי להעריך אפקטיביות של גידור ולמדוד את חוסר האפקטיביות של הגידור לגבי אסטרטגיות מסוימות. מתוך הדוגמאות אין להסיק שאסור להשתמש בשיטות

סבירות אחרות. אולם, לא כל השיטות האפשריות הן סבירות או עקביות עם הוראה זו. פרק זה דן גם במספר שיטות להערכת אפקטיביות של גידור ולקביעת חוסר אפקטיביות של גידור, שאינן עקביות עם הוראה זו, ועל כן אין לעשות בהן שימוש.

דוגמא 1: גידור שווי הוגן של מניות באמצעות חוזי אופציה

יב. בנק א' מחזיק 10,000 מניות של חברת "רשת". הוא קונה חוזי אופציית מכר (PUT) על 20,000 מניות "רשת" עם מחיר מימוש (Strike Price) השווה למחיר הנוכחי של המניה, כדי לגדר את חשיפתו לשינויים בשווי ההוגן של פוזיצית ההשקעה שלו, שניתן ליחס אותם לשינויים במחיר של מנית "רשת". בנק א' מנהל את הפוזיציה תוך שימוש באסטרטגית "דלתא ניוטרל" ("delta-neutral"). היינו, הוא עוקב אחר ה"דלתא" של האופציה - היחס בין שינויים במחיר האופציה לבין שינויים במחיר של מנית "רשת". עם השתנות יחס הדלתא, בנק א' קונה או מוכר אופציות מכר כך שניתן לצפות שהשינוי הבא בשווי ההוגן של כל האופציות המוחזקות יאזן את השינוי הבא בשווי של השקעתו במניית "רשת". לגבי אופציות מכר, יחס הדלתא מתקרב ל-1 ככל שמחיר המניה יורד, ומתקרב ל-0 ככל שמחיר המניה עולה. יחס הדלתא משתנה גם עם התקצרות תקופת המימוש, עם שינוי בשיעורי הריבית ועם שינוי בתנודתיות הצפויה. בנק א' מייעד את אופציות המכר כגידור שווי הוגן של השקעתו במניית "רשת".

הערכת האפקטיביות הצפויה של הגידור ומדידת חוסר אפקטיביות

יג. היות ובנק א' מתכוון לשנות את מספר האופציות שהוא מחזיק במידה הנדרשת לשמירה על פוזיצית דלתא ניוטרל, אין הוא יכול להניח אוטומטית שהגידור יהיה בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקוזזים בשווי הוגן. כמו כן, היות ואסטרטגית הגידור "דלתא ניוטרל" מבוססת על שינויים צפויים בשווי ההוגן של האופציה, הבנק אינו רשאי להעריך את האפקטיביות בהתבסס על שינויים בערך הפנימי של האופציה. במקום זאת, על בנק א' לאמוד (א) את הרווח או את ההפסד מפוזיצית האופציה שינבעו מעליות או מירידות שונות במחיר השוק של מנית "רשת" ו- (ב) את ההפסד או את הרווח על השקעתו במניות "רשת" בגין אותם שינויים במחיר השוק. כדי להעריך את אפקטיביות הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך, הבנק יכול להשוות את הרווחים וההפסדים המתאימים לשינויים שונים במחיר השוק. ההערכה המתמשכת של האפקטיביות צריכה גם להתחשב בשינויים בפועל בשווי ההוגן של אופציות המכר המוחזקות ושל ההשקעה במניות "רשת" במהלך תקופת הגידור.

יד. בעקביות עם שיטת הערכת האפקטיביות של הבנק, הגידור יהיה בלתי אפקטיבי במידה בה הרווחים או ההפסדים הממומשים והבלתי ממומשים בפועל, משינויים בשווי ההוגן של האופציות המוחזקות הנם גדולים או קטנים מהשינוי

בשווי של ההשקעה במניות "רשת". הבסיס של חוזי אופציות המכר הוא מחיר השוק של מניות "רשת". משום כך, אם בנק א' עוקב באופן מתמשך אחר יחס הדלתא ומתאים את מספר האופציות המוחזקות בהתאם, השינויים בשווי ההוגן של האופציות ושל הפריט המגודר עשויים להתקזז כמעט במלואם, והתוצאה תהיה שבדוח רווח והפסד יוכר רק סכום קטן של חוסר אפקטיביות.

דוגמא 2: גידור שווי הוגן של אגרת חוב ממשלתית (Treasury Bond) באמצעות חוזה אופציית מכר

טו. בנק ב' מחזיק באגרת חוב ממשלתית ומבקש להגן על עצמו מפני חשיפת שווי הוגן לירידות במחיר אגרת החוב. הבנק רוכש אופציית מכר בכסף (at-the-money) על נייר ערך ממשלתי עם אותם תנאים (יתרת תקופה לפירעון, סכום נקוב, ושיעור ריבית) כשל אגרת החוב הממשלתית המוחזקת, ומייעד את האופציה כגידור חשיפת השווי ההוגן של אגרת החוב הממשלתית. בנק ב' מתכוון להחזיק באופציית המכר עד לפקיעתה.

הערכת האפקטיביות הצפויה של הגידור ומדידת חוסר אפקטיביות

טז. היות ובנק ב' מתכוון להחזיק באופציית המכר (גידור סטטי (a static hedge)) ולא לנהל את הפוזיציה באסטרטגיה של דלתא ניוטרל, הוא יכול להעריך האם הוא צופה שהגידור יהיה בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקוזזים בשווי הוגן, על ידי חישוב והשוואה של השינויים בערך הפנימי של האופציה והשינויים במחיר (השווי ההוגן) של אגרת החוב הממשלתית עבור מחירי שוק אפשריים שונים. בהערכת הציפיות לגבי האפקטיביות על בסיס מתמשך, הבנק חייב גם להביא בחשבון את השינויים בפועל בשווי ההוגן של אגרת החוב הממשלתית ובערך הפנימי של האופציה במהלך תקופת הגידור.

יז. אולם מאחר שהתנאים הקריטיים הרלבנטיים (pertinent) של האופציה ושל אגרת החוב זהים בדוגמא זו, הבנק יכול לצפות שהשינויים בשווי אגרת החוב שניתן לייחס אותם לשינויים בשיעורי הריבית, והשינויים בערך הפנימי של האופציה, יתקזזו במלואם במהלך התקופה שבה האופציה נמצאת בתוך הכסף (in the money). היינו, לא יהיה חוסר אפקטיביות כלשהו משום שהבנק בחר להוציא שינויים בערך הזמן של האופציה ממבחן האפקטיביות. בשל בחירה זו, על בנק ב' להכיר בשינויים בערך הזמן של האופציה ישירות בדוח רווח והפסד.

דוגמא 3: גידור שווי הוגן של אופציה משובצת שנרכשה, באמצעות אופציה שנכתבה

יח. בנק ג' מנפיק שטר חוב בריבית קבועה לחמש שנים עם אופציית רכש (call) משובצת לפדיון מוקדם (שנרכשה) וכותב אופציית רכש לצד שלישי כדי לנטרל את מאפיין הרכש (call feature) לפדיון מוקדם שבשטר החוב. לאופציית הרכש המשובצת ולאופציית הרכש שנכתבה אותו סכום נקוב אפקטיבי, אותו בסיס של

שיעור ריבית קבוע ויש להן אותו מחיר מימוש. (מחיר המימוש של האופציה שבשטר החוב נקרא בדרך כלל מחיר הרכש). האופציה המשובצת גם יכולה להיות ממומשת באותם מועדים כמו האופציה שנכתבה. בנק ג' מייעד את האופציה שנכתבה כגידור שווי הוגן של מרכיב אופציית הפירעון המוקדם המשובצת בשטר החוב הנושא ריבית קבועה.

הערכת האפקטיביות הצפויה של הגידור ומדידת חוסר האפקטיביות

יט. כדי להעריך האם הגידור צפוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקוזזים בשווי ההוגן, בנק ג' יכול לאמוד ולהשוות את השינויים בשווי ההוגן של שתי האופציות עבור שיעורי ריבית שוק שונים. מכיוון שהוראה זו אינה מאפשרת שנגזרים, כולל נגזרים משובצים, בין אם נדרש לטפל בהם חשבונאית בנפרד ובין אם לאו, יופרדו למרכיבים, בנק ג' יכול ליעד רק גידור לשינוי הכולל בשווי ההוגן של אופציית הרכש המשובצת שנרכשה. השינויים המתקבלים בשווי ההוגן ייכללו באופן שוטף בדוח רווח והפסד. שינויים בשווי ההוגן של האופציה שנכתבה יכללו גם הם באופן שוטף בדוח רווח והפסד; לפיכך כל חוסר אפקטיביות ישתקף אוטומטית בדוח רווח והפסד. (סביר כי לגידור תהיה מידה מסוימת של חוסר אפקטיביות, מכיוון שלא סביר כי הפרמיה בגין אופציית רכש שנכתבה תהיה זהה לפרמיה בגין אופציית הרכש המשובצת שנרכשה).

דוגמא 4: גידור תזרים מזומנים באמצעות חוזה החלפת בסיס (Basis Swap)

כ. לבנק ד' יש נכס של \$100,000 הנושא ריבית משתנה ל- 5 שנים והתחייבות של \$ 150,000 הנושאת ריבית משתנה ל- 7 שנים. הריבית בגין הנכס משולמת על ידי הצד הנגדי בסוף כל חודש בהתבסס על ריבית היורודולר ביום הראשון של החודש. הריבית בגין ההתחייבות משולמת על ידי בנק ד' בסוף כל חודש על בסיס הליבור (LIBOR) ביום העשירי של החודש (יום נטילת ההתחייבות). הבנק מתקשר בחוזה ל- 5 שנים להחלפת שעורי ריבית, לפיו בסוף כל חודש ישלם ריבית לפי היורודולר ויקבל ריבית לפי הליבור בהתבסס על סכום נקוב של \$100,000. שני שעורי הריבית נקבעים ביום הראשון של החודש. בנק ד' מייעד את חוזה ההחלפה לגידור של הריבית המשתנה שתתקבל במשך 5 שנים בגין הנכס של \$100,000, ושל הריבית המשתנה שתשולם במשך 5 השנים הראשונות בגין ההתחייבות של \$100,000.

הערכת האפקטיביות הצפויה של הגידור ומדידת חוסר האפקטיביות

כא. בנק ד' אינו רשאי להניח באופן אוטומטי שהגידור יהיה תמיד בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקוזזים בתזרימי מזומנים, כיוון שמועד הקביעה מחדש (reset date) של ה"רגל" לקבל בחוזה ההחלפה שונה ממועד הקביעה מחדש של הריבית המשתנה בגין ההתחייבות המקבילה. הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך, הערכת החברה של האפקטיביות הצפויה יכולה להתבסס על המידה שבה התרחשו שינויים בליבור במהלך תקופות בנות השוואה של 10 ימים בעבר.

ההערכה של בנק ד' על בסיס מתמשך של האפקטיביות הצפויה והמדידה של חוסר האפקטיביות בפועל, תהיינה על בסיס מצטבר ותכלולנה את השינויים בפועל בשיעור הריבית עד לתאריך המדידה. הגידור יהיה בלתי אפקטיבי במידה בה השינוי המצטבר בתזרימי המזומנים מ"רגל" היורודולר של חוזה ההחלפה לא קיזז את השינוי המצטבר בתזרימי המזומנים מהנכס, וכן השינוי המצטבר בתזרימי המזומנים מ"רגל" הליבור של חוזה ההחלפה לא קיזז את השינוי בתזרימי המזומנים הצפויים של החלק המגודר של ההתחייבות. התנאים של חוזה ההחלפה, הנכס והחלק המגודר של ההתחייבות הנם זהים, פרט למועדי הקביעה מחדש של ההתחייבות וה"רגל" לקבל של חוזה ההחלפה. לפיכך, הגידור יהיה בלתי אפקטיבי רק במידה בה ריבית הליבור השתנתה במהלך התקופה מהיום הראשון לחודש (מועד הקביעה מחדש של חוזה ההחלפה) ועד היום העשירי בחודש (מועד הקביעה מחדש של ההתחייבות).